

NATIONAL STRATEGI MOD ÆRESRELATEREDE KONFLIKTER

Juli 2012

– en målrettet indsats mod

ÆRESRELATEREDE KONFLIKTER

FORORD	6
En ny målrettet indsats	7
KAPITEL 1. INDLEDNING	8
Baggrunden for strategien	8
Opbygning	8
Hvad er æresrelaterede konflikter?	10
Hvem er ofrene	11
Strategiens målgrupper	11
Hvor stort er problemet?	11
KAPITEL 2. DEN EKSISTERENDE INDSATS	13
Lovgivning	13
Særligt om politiets indsats	17
Oplysning og forebyggelse	19
Den akutte hjælp	20
Efterværn og opfølgning	22
Opkvalificering af fagfolk	22
Undersøgelser	23
KAPITEL 3. MYNDIGHEDSARBEJDE OG SAMARBEJDE MELLEM MYNDIGHEDER OG ORGANISATIONER	24
Gældende regler i relation til indsatsen for udsatte børn og unge i kommunerne	24
Andre tilbud i indsatsen for udsatte børn og unge i kommunerne	27
Den fremadrettede indsats	27
Rådgivning og vejledning til kommuner	28
Støtte til voksne	30
Frontpersonale og samarbejde mellem myndigheder	31
Kommunernes inddragelse af politiet	32
KAPITEL 4. OPKVALIFICERING AF FAGFOLK	34
Opkvalificering af lærere, sagsbehandlere og pædagoger	34
Opkvalificering af medarbejdere på ungdomsuddannelser og Ungdommens Uddannelsesvejledning	35
Døgntilbud til unge under 18 år	36
Konference for fagfolk	37

KAPITEL 5. EN SÆRLIG INDSATS MOD GENOPDRAGELSESREJSER OG ANDRE UFRIVILLIGE UDLANDSOPHOLD	38
Den eksisterende indsats mod genopdragelsesrejser mv.	38
Den fremadrettede indsats mod genopdragelsesrejser	40
Information til grundskoler, ungdomsuddannelser og forældre	40
Information til kommunerne om genopdragelsesrejser	41
Opkvalificering af medarbejdere på ambassader	42
Særlig støtte til børn, der vender hjem fra genopdragelsesrejse	43
Unge-erklæring og hotline	44
Omfanget af genopdragelsesrejser mv.	45
Hjemtransport af voksne	46
KAPITEL 6. STØTTE TIL DE UNGE	47
Særlig støtte til unge mænd	47
Særlig indsats på kvindekrisecentre	48
Ophold på bosteder og krisecentre i udlandet	49
Navne- og adressebeskyttelse	49
Efterværn og opfølgning for unge	51
Empowerment	52
Indsats i grundskoler	53
KAPITEL 7. FOREBYGGELSE, OPLYSNING OG HOLDNINGSBEARBEJDNING	54
Inddragelse af lokale aktører	54
Tidlig indsats	55
Dialog med forældre og unge	57
Kampagneaktiviteter	58
KAPITEL 8. VIDEN OG FORSKNING	60
Velfunderet viden	60
Samarbejde mellem forskere og praktikere	62
Udbredelse af viden til fagfolk mv.	62
International vidensdeling	63

FORORD

Alle borgere i Danmark har krav på at nyde de samme basale rettigheder. Det gælder bl.a. retten til selv at vælge sin ægtefælle, retten til ligestilling mellem kvinder og mænd og retten til selv at vælge at leve det liv, man ønsker.

Sådan er det desværre ikke for alle i dag. Nogle unge udsættes for social kontrol og er underlagt familiens krav om at leve efter et bestemt æreskodeks. Andre tvinges til at indgå et uønsket ægteskab, og nogle unge kan ikke leve et almindeligt ungdomsliv med venner og kærester og oplever, at de ikke selv kan bestemme over deres egen krop af hensyn til familiens ære. Det betyder, at nogle børn og unge udsættes for undertrykkelse eller tvang og i nogle tilfælde vold og andre overgreb fra familien. Konsekvenserne i disse æresrelaterede sager kan være fatale.

Indsatsen mod æresrelaterede konflikter er derfor helt central for regeringen. Vi vil ikke acceptere, at borgere i Danmark tvinges til at indgå ægteskab, at unge sendes på genopdragelsesrejse eller udsættes for et utilbørligt socialt pres og kontrol. Det er også et spørgsmål om at sikre øget ligestilling mellem nydanske mænd og kvinder.

Derfor skal der sættes effektivt ind mod æresrelaterede konflikter.

Der gøres i dag et stort og godt stykke arbej-

de af såvel myndigheder, organisationer og private aktører mod æresrelaterede konflikter. Dygtige sagsbehandlere, lærere, politi, foreninger, kvindekrisecentre, bosteder og flere andre tager del i indsatsen. Der er i mange tilfælde etableret et godt samarbejde for at løse de ofte meget komplicerede og meget tilspidsede situationer, som nogle unge havner i på grund af familiens opfattelse af, hvordan den unge skal opføre sig for ikke at krænke familiens ære.

Men der behov for, at indsatsen målrettes. Der er behov for at styrke den tidlige og forebyggende indsats, så vi – når det er muligt – kan afhjælpe problemerne i tide. Der er desuden behov for at gøre op med den berøringsangst, der kan være i forhold til denne type sager – en berøringsangst, der bl.a. kan bygge på en misforstået opfattelse af, at problemerne skyldes en kultur, som man ikke skal blande sig i. Og der er behov for at sikre, at vi anvender de bedste metoder i arbejdet.

Vi skal udbrede best practise, så der ikke anvendes tid og ressourcer på at opfinde nye metoder i de tilfælde, hvor vi allerede har virkningsfulde redskaber. Vi vil sikre, at kommunerne gør det, de skal, og at der følges op på, om de iværksatte tiltag fører til de resultater, som var tiltænkt – og vi skal følge op i forhold til den enkelte, så iværksatte indsatser får en varig effekt.

EN NY MÅLRETTET INDSATS

Derfor fremlægges nu en national strategi mod æresrelaterede konflikter. Udgangspunktet er, at indsatsen bl.a. skal styrkes ved:

- Bedre samarbejde og koordinering mellem myndigheder og mellem myndigheder og organisationer
- Øget forebyggelse, oplysning og holdningsbearbejdning i forhold til de unge og deres forældre
- Opkvalificering af fagfolk
- Direkte støtte og rådgivning til de unge
- Bedre og mere målrettet indsats mod genopdragelsesrejser
- Øget internationalt samarbejde
- Mere viden og forskning på området

De konkrete initiativer i strategien omfatter bl.a.

- En central rådgivningsenhed, som kan yde rådgivning til kommunerne
- Klare retningslinjer for faggrupper om, hvordan man håndterer æresrelaterede konflikter
- Nye fagmoduler om æresrelaterede konflikter på professionshøjskolerne rettet til lærere, socialrådgivere, pædagoger mv.
- Efteruddannelse og information til studievejledere og fastholdelsesmedarbejdere på ungdomsuddannelser

- Sikre pladser til mænd, der flygter fra æresrelaterede konflikter
- Styrket indsats på landets kvindekrisecentre
- Sikre pladser på døgntilbud til de unge under 18 år
- Øget mulighed for navne- og adressebeskyttelse i cpr-registret
- Særlig støtte til børn, der vender hjem fra genopdragelsesrejse
- Indførelse af en unge-erklæring og en hotline til børn og unge, der frygter en genopdragelsesrejse
- Vejledere på grundskoler, der kan støtte og vejlede de unge
- Dialogkorps af unge og forældre

Ved satspuljeforhandlingerne for 2012 er der afsat 24 mio. kr. i perioden 2012-2015 til den nationale strategi mod æresrelaterede konflikter, og satspuljepartierne er enige om strategiens initiativer.

Karen Hækkerup
Social- og integrationsminister

KAPITEL 1. INDLEDNING

BAGGRUNDEN FOR STRATEGIEN

Det fremgår af regeringsgrundlaget ”Et Danmark, der står sammen” fra oktober 2011, at regeringen vil udarbejde en national strategi mod æresrelaterede konflikter. Efterfølgende er der ved satspuljeforhandlingerne for 2012 afsat 24 mio. kr. i perioden 2012-2015 til en sådan strategi.

Det er i den sammenhæng fastsat som målsætning, at færre unge udsættes for æresrelaterede konflikter, at flere unge får hjælp, at flere forældre får rådgivning, og at flere fagfolk kan håndtere sager om æresrelaterede konflikter.

Den nationale strategi mod æresrelaterede konflikter skal videreudvikle den eksisterende indsats på området og skal for at nå de opstillede mål fokusere på en styrkelse af følgende syv områder:

- Samarbejde og koordinering mellem myndigheder og mellem myndigheder og organisationer
- Forebyggelse, oplysning og holdningsbearbejdning i forhold til de unge og deres forældre
- Opkvalificering af fagfolk
- Støtte til de unge
- Indsatsen mod genopdragelsesrejser
- Internationalt samarbejde
- Viden og forskning

For at sikre en sammenhængende og helhedsorienteret indsats og for at styrke samarbejde og koordinering myndigheder imellem er strategien udarbejdet med delta-

gelse af Justitsministeriet, Udenrigsministeriet, Ministeriet for Børn og Undervisning, Ministeriet for Ligestilling og Kirke samt Social- og Integrationsministeriet.

Nogle af udfordringerne i forhold til æresrelaterede konflikter skal ses i sammenhæng med såkaldte religiøse vielser og parallelle retsopfattelser – f.eks. religiøse vielser af mindreårige og udfordringer med at opnå og få accept af skilsmisse. Regeringen vil komme med et udspil, der specifikt belyser denne problemstilling. Nogle af initiativerne i denne strategi omfatter også indsatser relateret til såkaldte religiøse vielser.

For at sikre, at strategien hviler på det bedst mulige vidensgrundlag, er der indhentet viden og erfaringer fra en lang række aktører på området. Det gælder bl.a. kommuner, herunder lærere og socialrådgivere, organisationer, foreninger, unge nydanskere, forskere, bosteder, kvindekrisecentre samt andre relevante aktører på området. Disse aktører vil fortsat blive inddraget i det fremadrettede arbejde med implementeringen af strategien.

Der er i grundlaget for arbejdet med strategien indhentet erfaringer fra andre lande, herunder Norge, Holland og England.

OPBYGNING

Strategien indeholder otte kapitler. Kapitel 2 indeholder en kort gennemgang af den eksisterende indsats mod æresrelaterede konflikter. De øvrige kapitler omhandler myn-

dighedsarbejdet, opkvalificering af fagfolk, genopdragelsesrejser og andre ufrivillige udlandsophold, støtte til de unge, forebyggelse, oplysning og holdningsbearbejdning samt viden og forskning. Hvert kapitel gennemgår de behov, der er på det område, som kapitlet dækker, samt de initiativer, der vil blive iværk-

sat på det enkelte område. De forskellige problemstillinger hænger sammen, og derfor vil nogle initiativer kunne høre hjemme i flere kapitler. Således hænger f.eks. nogle dele af myndighedsarbejdet, der er beskrevet i kapitel 3, tæt sammen med spørgsmålet om opkvalificering af fagfolk i kapitel 4.

En række områder har endvidere et internationalt aspekt. I stedet for at behandle internationalt samarbejde for sig i et særligt kapitel er det valgt at lade det internationale perspektiv indgå i de øvrige kapitler, der hvor det er relevant. Det gælder i særlig grad i kapitlet om genopdragelsesrejser.

Som nævnt har strategien også til formål at øge ligestillingen mellem nydanske mænd og kvinder. I den forbindelse er det vigtigt at holde sig for øje, at nogle indsatser skal tilrettelægges forskelligt, alt afhængigt af om de henvender sig til mænd eller kvinder

HVAD ER ÆRESRELATEREDE KONFLIKTER?

Æresrelaterede konflikter forbindes ofte med konflikter som tvangsægteskab, genopdragelsesrejser og æresdrab, men spektret af æresrelaterede konflikter er mere komplekst og nuanceret. Æresrelaterede konflikter dækker også over problemstillinger, der vedrører social kontrol, undertrykkelse, ligestilling mellem kønnene, individuelle rettigheder og den unges mulighed for selv at vælge, hvilken retning livet skal tage i forhold til valg af ægtefælle, vensker, kærester mv.

At forældre støtter, vejleder og sætter grænser for deres børns adfærd og valgmuligheder, er naturligt og en væsentlig del af et barns opvækst. Men i nogle familier ønsker forældrene og den unges familie af hensyn til familiens ære at styre og kontrollere de unges adfærd på en måde, der kan være til skade for den unges livsudfoldelsesmuligheder.

Det kan f.eks. handle om kontrol med, om den unge må have en kæreste, at den unge ikke selv må vælge sin partner eller ikke må have venner af det modsatte køn. Det kan også handle om, at familien opstiller omfattende restriktioner i forhold til den unges skolegang eller fritidsliv mv. En sådan vidtgående social kontrol kan i sidste ende føre til æresrelaterede konflikter.

Konflikter af æresrelateret karakter adskiller sig fra den almindelige generationskonflikt ved at være affødt af, at den unge i familiens øjne har krænket eller risikerer at krænke familiens ære. Familiens ære er knyttet til en opfattelse af familien som en samlet enhed – et kollektiv, hvor den enkeltes handlinger kan påvirke hele familiens ære positivt eller negativt. Handler en ung således i strid med normerne for god opførsel, kan dette få konsekvenser for den samlede families ære og omdømme.

I familier, hvor æren opfattes som vigtig, er der en særlig risiko for, at familiens unge udsættes for social kontrol. Den sociale kontrol iværksættes for at undgå, at de unge handler, så familiens omdømme påvirkes negativt. Social- og Integrationsministeren offentliggjorde i november 2011 en undersøgelse af social kontrol blandt 15-20-årige nydanskere¹. Undersøgelsen viser, at der eksisterer omfattende social kontrol med de unge særligt i forhold til partnervalg, kærester og sex før ægteskabet.

Når en ung optræder på en måde, som familien finder æreskrænkende, kan familiens reaktion spænde fra forbud, trusler og

¹ *Ung i 2011 – nydanske unges oplevelse af social kontrol, frihed og grænser*, Als Research Aps, oktober 2011

psykisk vold til f.eks. isolation, tvangsægteskab, genopdragelsesrejse, voldelige overgreb og i værste fald drab. I de sager, der eskaleres, vil der som oftest være tale om, at familien først har forsøgt at korrigere den unges adfærd på mindre indgribende måder.

HVEM ER OFRENE?

Det er især kvinderne, der er underlagt stærk social kontrol og oplever æresrelaterede konflikter. Social kontrol og æresrelaterede konflikter er tæt knyttet til et ønske om at kontrollere kvinden, hendes seksualitet og hendes muligheder for at leve sit eget liv. Familiens ære er nemlig især koblet til kvindens ærbarhed. Der skal derfor mindre til, før en kvinde overskrider de uskrevede normer for rigtig opførsel, og ofre for æresrelaterede konflikter er som følge heraf i udstrakt grad kvinder. De unge mænd kan dog også opleve æresrelaterede konflikter. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis den unge mand vælger en partner, som familien ikke kan acceptere, hvis han modsætter sig et ægteskab, som familien ønsker, hvis han står frem som homoseksuel, eller hvis han modsætter sig familiens krav om, at han skal kontrollere eller straffe andre familiemedlemmer på grund af deres opførsel.

Ofre for æresrelaterede konflikter er som regel unge, men der kan også være tale om voksne. Det kan f.eks. være i tilfælde, hvor en mand eller kvinde ønsker skilsmisse, hvilket kan opfattes som æreskrænkende for den øvrige familie, eller det kan være tilfælde, hvor en mand eller kvinde på anden

vis optræder på en måde, som af familien opfattes som æreskrænkende, f.eks. ved valg af venner af det modsatte køn mv.

STRATEGIENS MÅLGRUPPER

Den nationale strategi mod æresrelaterede konflikter retter sig således både mod nydanske unge kvinder og mænd, men i nogle tilfælde også mod voksne. Enkelte af strategiens initiativer vil også rette sig mod de lidt yngre børn. Det gælder f.eks. forebyggelse i grundskolen og indsatser for mindre søskende. Desuden er målgruppen de unges forældre, fagfolk, myndigheder, organisationer og alle andre aktører, der kan spille en rolle i forhold til indsatsen mod æresrelaterede konflikter.

Æresrelaterede konflikter og social kontrol er ikke bare et problem for den enkelte, men også en barriere for integrationen. Strategien skal ud over at hjælpe den enkelte medvirke til at fremme integrationen af indvandrere og efterkommere i det danske samfund. Strategien har fokus på nydanske familier, men social kontrol kan også forekomme i familier med dansk oprindelse, og nogle af strategiens initiativer vil også være relevante i forhold hertil.

Det er vigtigt at understrege, at det æreskodes, der kan give anledning til konflikter, kun gælder i nogle familier, og at det ikke er knyttet til bestemte religioner eller kulturer. Mange nydanske unge vokser således op uden at stifte bekendtskab med æresrelaterede konflikter. Andre oplever til gengæld, at æresrelaterede konflikter er en del af deres hverdag, og denne strategi er til for dem.

HVOR STORT ER PROBLEMET?

Det er vanskeligt at opgøre omfanget af æresrelaterede konflikter, da man ikke kan afgrænse disse entydigt, og da der i forhold til de fleste opgørelser må tages forbehold for, at nogle forhold ikke anmeldes eller på anden vis kommer til det offentliges kendskab. Således vil en lang række familiekonflikter med baggrund i familiens opfattelse af ære ske inden for hjemmets fire vægge, og mange unge kan opleve disse konflikter uden at søge hjælp og støtte hos fagpersoner, venner og udenforstående familiemedlemmer. Der findes derfor ikke eksakte tal for omfanget af æresrelaterede konflikter.

SFI (Det Nationale Forskningscenter for Velfærd) har i oktober 2009 udgivet en undersøgelse om de ændrede familiesammenføringsreglers betydning for pardannelsesmønstre blandt etniske minoriteter². I den forbindelse har SFI også beskæftiget sig med tvangsægteskaber. Det fremgår af undersøgelsen, at det ikke er muligt at konstatere, om antallet af tvangsægteskaber er steget, faldet eller er konstant.

En række opgørelser kan dog give en idé om omfanget af æresrelaterede konflikter. LOKK (Landsorganisationen af KvindeKrisecentre), som står for den største del af rådgivningen mv. i forbindelse med æresrelaterede konflikter, har oplevet en stigning i antallet af henvendelser om æresrelaterede konflikter. Antallet af henvendelser er således steget fra 101 i 2005 til 1038 i 2011.

Det særlige bosted Rehabiliteringscentret

² *Ændrede familiesammenføringsregler. Hvad har de nye regler betydet for pardannelsesmønstret blandt etniske minoriteter?*, SFI, oktober 2009

for Etniske kvinder i Danmark (R.E.D.), som blev etableret i 2005, modtager kvinder og par i alderen 18-30 år, der som følge af æresrelaterede konflikter er nødsaget til at flygte fra familien. Antallet af henvendelser til R.E.D. er steget fra 64 i 2006 til 194 i 2011.

Det stigende antal henvendelser til LOKK og R.E.D. vedrørende æresrelaterede konflikter tolkes af de to organisationer som et tegn på, at de unge er blevet mere bevidste om deres egne rettigheder samt om mulighederne for at få hjælp.

Politiet foretager en systematisk monitoring af æresrelaterede sager, der bl.a. indebærer, at politikredsene løbende skal indberette samtlige foreliggende oplysninger, der kan være af betydning for bekæmpelse af æresrelaterede forbrydelser til Rigspolitiets Nationale Efterforsknings- og Forebyggelsescenter (NEC). Rigspolitiets opgørelser over æresrelaterede sager viser et nogenlunde konstant niveau. Der var 137 sager i 2007, 160 i 2008, 167 i 2009, 142 i 2010 og 155 sager i 2011. Hovedparten af sagerne handler om "forkert adfærd", "forkert valg af kæreste/ægtefælle", "skilsmisse/hævede forlovelser" eller "tvangsægteskaber".

Den omtalte undersøgelse om social kontrol fra efteråret 2011 viser som nævnt også, at der foregår en omfattende social kontrol af unge nydanskere, især hvad angår partnervalg, kærester og sex før ægteskabet. Undersøgelsen viser f.eks., at ca. halvdelen af de nydanske unge oplever, at de ikke må have en kæreste for deres familie, at ca. en fjerdedel oplever, at familien er med til at vælge deres ægtefælle, og ca. en fjerdedel er bange for, at familien vælger en ægtefælle til dem mod deres vilje.

KAPITEL 2. DEN EKSISTERENDE INDSATS

Der har gennem flere år været arbejdet med at modvirke æresrelaterede konflikter. Den hidtidige indsats omfatter en række forskelligartede initiativer. Initiativerne har især haft fokus på forebyggelse, hjælp til ofre både akut og på længere sigt samt på opkvalificering af fagfolk. Indsatserne har derfor også været af meget forskellig karakter og spænder fra lovgivning til oplysnings- og rådgivningsinitiativer, bosteder osv. På samme måde har der været tale om en tværsektoriel indsats, hvor en række myndigheder og organisationer har spillet sammen. Det drejer sig bl.a. om kommuner, politi, udenrigstjeneste samt frivillige organisationer og foreninger. Indsatsen koordineres af Social- og Integrationsministeriet, som har etableret en særlig sektion, der udover den koordinerende rolle varetager den overordnede tilrettelæggelse af indsatsen mod æresrelaterede konflikter samt står for en lang række konkrete initiativer. Indsatserne er i vid udstrækning finansieret af satspuljemidler.

Dette kapitel indeholder en gennemgang af den eksisterende indsats mod æresrelaterede konflikter. Nogle indsatser vil blive uddybet i de efterfølgende kapitler. Det gælder myndighedsarbejdet i henhold til serviceloven og indsatsen mod genopdragelsesrejser.

LOVGIVNING

En række love har betydning for indsatsen mod æresrelaterede konflikter. Det gælder

lov om social service, straffeloven, udlændingeloven, ægteskabsloven samt særlige regler af betydning for problemstillingen vedrørende genopdragelsesrejser.

Lov om social service

Lov om social service (serviceloven) regulerer bl.a. indsatsen for udsatte børn og unge i kommunerne. De foranstaltninger, der kan iværksættes efter serviceloven, finder også anvendelse i forhold til børn og unge udsat for æresrelaterede konflikter, såfremt betingelserne i serviceloven i øvrigt er opfyldt. Kommunernes muligheder for at hjælpe børn og unge i disse situationer omfatter bl.a. mulighed for at iværksætte en undersøgelse af et barns forhold, muligheden for at iværksætte særlige foranstaltninger, herunder muligheden for anbringelse uden for hjemmet. Desuden er det vigtigt at fremhæve offentligt ansattes underretningspligt.

Kommunerne er endvidere forpligtede til at yde rådgivning og nødvendig støtte til alle, der henvender sig, og som har et behov. Det gælder også voksne, som oplever æresrelaterede konflikter.

Endelig har kommunen pligt til at tilbyde midlertidigt ophold på et krisecenter til kvinder, som har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- og samlivsforhold. Dette gælder også kvinder udsat for alvorlige æresrelaterede konflikter.

Har en person komplekse og komplicerede problemer, kan kommunen søge hjælp i Socialstyrelsens landsdækkende Videns og

Specialrådgivningsorganisation, VISO. VISO kan rådgive kommunen om hjælpemuligheder, og VISO vil evt. kunne bistå kommunen med at få lavet en udredning af den pågældendes situation og behov, herunder bistå i æresrelaterede sager.

Kommunens forpligtelser efter lov om social service vil blive yderligere udfoldet i kapitel 3 om myndighedsarbejdet i kommunerne.

Straffeloven

Efter straffelovens § 260, stk. 1, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år for ulovlig tvang bl.a. den, som ved vold eller trussel om vold tvinger nogen til at gøre, tåle eller undlade noget.

Straffelovens § 260 omfatter bl.a. tilfælde, hvor en person ved vold eller trussel om vold tvinges til at blive religiøst viet eller velsignet. Dette vil f.eks. kunne være tilfældet, hvis en far truer sin datter med vold eller med at slå hende ihjel, hvis hun ikke indgår i et religiøst samlivsforhold med den mand, som faren har valgt til hende. Straffelovens § 260, stk. 1, vil også kunne finde anvendelse i f.eks. det tilfælde, hvor en bror truer sin søster med vold, hvis hun ikke stopper med at se sin kæreste.

Straffelovens § 260 omfatter alle, der ved tilskyndelse, råd eller dåd har medvirket til den ulovlige tvang, jf. straffelovens § 23. Det vil således f.eks. kunne omfatte en far, der tilskynder sin søn til at udøve vold mod sin datter for at tvinge hende til at indgå et religiøst samlivsforhold.

Medvirkensansvaret omfatter også den, der f.eks. udfører en religiøs vielse eller velsignelse, hvis den pågældende er bekendt med,

at vielsen eller velsignelsen indgås som følge af, at der er udøvet tvang af den karakter, som er nævnt i straffelovens § 260.

Straffelovens § 260, stk. 2, indeholder en skærpet (side)strafferamme, som omfatter tilfælde, hvor nogen tvinges til at indgå ægteskab. Strafferammen er i dette tilfælde det dobbelte (4 år), jf. § 260, stk. 2. Straffelovens § 260, stk. 2, omhandler alene ægteskaber med civilretlig gyldighed og omfatter således ikke religiøse handlinger uden civilretlig gyldighed som et ægteskab.

Straffelovens § 260, stk. 2, blev indsat ved lov nr. 316 af 30. april 2008 for bl.a. at afspejle, at tvangen i denne situation indebærer et alvorligt indgreb i den personlige frihed, som kan have meget vidtrækkende og langvarige konsekvenser for den person, der har været udsat for en sådan tvang.

Udlændingeloven

For at forhindre tvangsægteskaber er det i udlændingeloven gjort til en betingelse for familiesammenføring, at begge ægtefæller er over 24 år, idet de unge anses for at være bedre rustet til at sige nej til et ægteskab, de ikke ønsker, jo ældre de er.

Det er endvidere en betingelse for familiesammenføring, at ægteskabet er indgået efter begge parter eget ønske, ligesom ægteskab mellem fætter og kusine som udgangspunkt betragtes som tvangsægteskab, og der vil derfor som udgangspunkt blive givet afslag på familiesammenføring ved ægteskab mellem fætter og kusine.

Udlændingeloven indeholder desuden i dag regler, der har til formål at modvirke genopdragelsesrejser.

Det drejer sig for det første om reglerne om børns adgang til at blive familiesammenført med en forælder i Danmark. Disse regler er udformet med det overordnede sigte, at børn, der har ret til ophold i Danmark, bør komme hertil så tidligt som muligt og få så stor en del af deres opvækst som muligt her i landet. Efter udlændingelovens § 9, stk. 1, nr. 2, kan alene børn under 15 år få opholdstilladelse med henblik på familiesammenføring med en forælder i Danmark.

For det andet er der i udlændingeloven regler om bortfald af opholdstilladelse som følge af længerevarende udlandsophold. Hvis et barn sendes til udlandet på genopdragsrejse, gælder en skærpet bortfaldsregel. I sådanne tilfælde bortfalder opholdstilladelsen efter 3 måneder, jf. udlændingelovens § 17, stk. 2. Efter de almindelige bortfaldsregler falder en opholdstilladelse bort ved hhv. 6 eller 12 måneders udlandsophold, jf. udlændingelovens § 17, stk. 1.

Efter udlændingelovens § 44 c skal kommunalbestyrelsen underrette Udlændingestyrelsen om sager, hvor kommunalbestyrelsen har kendskab til eller begrundet mistanke om, at mindreårige udlændinge har opholdt sig uden for Danmark i mere end 3 måneder på genopdragsrejse mv. Formålet med underretningspligten er at understøtte, at Udlændingestyrelsen får kendskab til de tilfælde, hvor det som følge af en genopdragsrejse kan komme på tale at anvende udlændingelovens bortfaldsregler.

Er et barns tidligere opholdstilladelse i Danmark bortfaldet pga. udlandsophold, og søger barnet på ny om opholdstilladelse, kan dette kun gives, hvis hensynet til barnets tarv taler for det, jf. udlændingelovens

§ 9, stk. 18. Formålet med reglerne er at modvirke, at børn, der har ret til ophold i Danmark, bliver sendt tilbage til hjemlandet for at opholde sig dér, indtil barnet er næsten voksent, og således vokser op i overensstemmelse med hjemlandets kultur og skikke frem for danske normer og værdier.

I særlige tilfælde, hvor en herboende udenlandsk forælder har ladet sit barn blive i hjemlandet, hvor også barnets anden forælder bor, skal det i forbindelse med en ansøgning om familiesammenføring vurderes, om barnet har eller har mulighed for at opnå en sådan tilknytning til Danmark, at der er grundlag for en vellykket integration, jf. udlændingelovens § 9, stk. 17. Det gælder dog ikke, hvis barnet søges familiesammenført senest 2 år efter, at forælderen i Danmark opfylder betingelserne for at få barnet familiesammenført, eller hvis ganske særlige grunde taler imod det.

Den 9. februar 2012 indgik regeringen ”Aftale om familiesammenføring med børn” med Enhedslisten og Liberal Alliance.

Aftalen har til formål at skabe en bedre balance i reglerne om børns adgang til Danmark. Aftalen bygger på det gennemgående synspunkt, at varetagelsen af barnets tarv skal forstærkes og derfor indgå som et centralt element i sager om familiesammenføring med børn.

Med aftalen ønsker aftaleparterne at gennemføre en politik, hvor barnets tarv og hensynet til en vellykket integration styrkes, mens der fortsat bevares et fokus på at forebygge og sætte ind over for bl.a. genopdragsrejser. Aftalen omhandler en række ændringer af udenlandske børns mulig-

hed for at blive familiesammenført med en forælder i Danmark. Derudover indgår der et initiativ om styrket forebyggelse af genopdragelsesrejser i aftalen.

Aftalen indebærer bl.a., at der indføres en minimumsaldersgrænse på 6 år, hvor kravet om ”grundlag for en vellykket integration” ikke stilles, jf. udlændingelovens § 9, stk. 17. Fremover vil det have større vægt, om forælderen i Danmark selv er godt integreret og dermed vil kunne hjælpe barnet til en god integration her i landet, ligesom barnets faktiske forhold til forælderen i hjemlandet også skal have større betydning end i dag.

Endvidere indebærer aftalen bl.a., at hensynet til barnets tarv bliver styrket i tilfælde, hvor et barns tidligere opholdstilladelse er bortfaldet, og barnet på ny søger ophold i Danmark. Fremover vil det være et centralt element i vurderingen af, om barnets tarv taler for opholdstilladelse, om barnet har sit netværk og har levet størstedelen af sit liv i Danmark.

Aftalen indeholder også et initiativ om styrkelse af indsatsen mod genopdragelsesrejser. Hvis en kommune efter serviceloven afholder en forebyggende samtale med forældre, fordi der er mistanke om, at et barn er i risiko for at blive sendt eller er blevet sendt på genopdragelsesrejse, så skal kommunen således orientere om rejsens opholdsretlige konsekvens, dvs. om at barnets opholdstilladelse vil bortfalde efter 3 måneder.

Aftalen er udmøntet ved lov nr. 566 af 18. juni 2012 om ændring af udlændingeloven (Ændring af reglerne om grundlag for en vellykket integration som betingelse for familiesammenføring med børn) og lov nr.

567 af 18. juni 2012 om ændring af udlændingeloven (Ændring af reglerne om børns generhvervelse af opholdstilladelse m.m.), der trådte i kraft den 20. juni 2012.

Indgåelse af ægteskab

Ved indgåelse af ægteskab i Danmark skal myndighederne påse, at betingelserne for indgåelse af ægteskabet er opfyldt. Myndighederne skal i den forbindelse også være opmærksomme på, at ingen af parterne indgår ægteskabet, fordi den pågældende er udsat for tvang eller lignende. Danske myndigheder må således ikke medvirke til indgåelse af tvangsægteskaber. Det fremgår af vejledning om behandling af ægteskabs-sager (vejledning nr. 49 af 13. juni 2012), hvad myndighederne skal være opmærksomme på for at vurdere, om der er tale om et tvangsægteskab.

Særligt om genopdragelsesrejser

I forhold til indsatsen mod genopdragelsesrejser indeholder lovgivningen en række værktøjer af forebyggende karakter. Det drejer sig om myndighedernes pligt til at reagere ved børns fravær fra institution eller skole samt økonomiske konsekvenser for forældrene i forhold til modtagelse af børnetilskud, børne- og ungeydelse samt boligstøtte i forbindelse med et barns udlandsophold.

Hvis en institution eller en skole, der har løbende kontakt med et barn under 18 år, i en uge ikke har haft kontakt med barnet og ikke har oplysninger om årsagen hertil, skal institutionen eller skolen straks give meddelelse til kommunen, såfremt den manglende kontakt kan skyldes, at barnet ikke længere opholder sig her i landet, jf. bekendtgørelse nr. 791 af 11. juli 2006 om

ændring af bekendtgørelse om meddelelser efter § 24 a i lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag.

Endvidere skal skolen straks give meddelelse til kommunen, hvis skolen får oplysning om, at en elev opholder sig eller kan formodes at opholde sig i udlandet, og senest når en elev har været fraværende i en uge, herunder hvis en elev ikke er mødt i skole den første uge efter sommerferiens afslutning, og fraværet ikke skyldes sygdom eller ekstraordinær frihed med skolens tilladelse, jf. bekendtgørelse nr. 768 af 5. juli 2006 om elevers fravær fra undervisningen i folkeskolen.

Efter lov om børnetilskud og forskudsvis udbetaling af børnebidrag og lov om børne- og ungeydelse er det som udgangspunkt en betingelse for at modtage børnetilskud eller børne- og ungeydelse, at barnet eller den unge faktisk opholder sig her i landet. I modsat fald vil de nævnte ydelser kunne inddrages, ligesom der vil kunne reduceres i eventuel boligstøtte, som en familie modtager i medfør af lov om individuel boligstøtte. Kravet om barnets faktiske ophold her i landet kan dog fraviges, hvis udlandsopholdet er kortvarigt eller midlertidigt som led i barnets uddannelsesforløb. For et undervisningspligtigt barn vil kravet ikke kunne fraviges, hvis der er tale om ulovligt skolefravær.

Indsatsen mod genopdragelsesrejser beskrives yderligere i kapitel 5.

SÆRLIGT OM POLITIETS INDSATS

Politiet spiller en vigtig rolle i indsatsen mod æresrelaterede konflikter. Politiet har

i de senere år haft et væsentligt fokus på æresrelateret kriminalitet. Dette fokus vil bestå i årene fremover, og politiet vil derfor fortsat prioritere den præventive indsats på området samt efterforskning af sager om æresrelateret kriminalitet. Den viden og de erfaringer, som er blevet opbygget de senere år, har medført, at politiet til stadighed har tilpasset indsatsen, således at det sikres, at denne type af kriminalitet bekæmpes mest effektivt.

Indsatsen er hovedsageligt forankret i politikredsene, som prioriterer indsatsen på baggrund af en vurdering af de lokale forhold og det lokale kriminalitetsbillede.

Monitering

Som led i indsatsen foretager politiet, som nævnt i kapitel 1, en systematisk politimæssig monitering af området, som bl.a. indebærer, at politikredsene løbende skal indberette samtlige foreliggende oplysninger, der kan være af betydning for bekæmpelsen af æresrelaterede forbrydelser til Rigspolitiets Nationale Efterforsknings- og Forebyggelsescenter (NEC). Her bearbejdes oplysningerne, og der suppleres med oplysninger fra andre kilder, herunder sociale myndigheder og organisationer.

På den måde kan politiet på baggrund af en omfattende og aktuel baggrundsviden proaktivt – det vil bl.a. sige uden at afvente anmeldelser – iværksætte og målrette efterforskninger, ligesom den præventive indsats kan styrkes.

Ordningen fungerer også omvendt, således at politikredsene i forbindelse med efterforskningen på et område, der er undergivet denne politimæssige monitering, kan ind-

hente oplysninger fra NEC. NEC kan også på eget initiativ videregive oplysninger, som skønnes at være relevante for politikredsene. Taktiske og operative planer udarbejdes efter omstændighederne i samarbejde mellem politikredsene og NEC.

Vejledning og information til politikredsene

Rigspolitiet har udarbejdet en vejledning til politikredsene, der indeholder en række anbefalinger til brug for politiets behandling af æresrelaterede forbrydelser med henblik på at sikre den bedst mulige politimæssige håndtering af sådanne sager. Vejledningen er udformet som en klassificeret manual og indeholder bl.a. retningslinjer for:

- Politikredsens visitation af de omhandlede sager
- Inddragelsen af relevante støtte- og rådgivningsgrupper mv.
- Anvendelsen af præventive samtaler med de truende personer samt
- Vurderingen af den konkrete trussel mod den enkelte forurettedes sikkerhed, herunder med henblik på iværksættelse af eventuelle relevante beskyttelsestiltag.

Rigspolitiet afholder derudover et årligt seminar om æresrelaterede forbrydelser med henblik på erfaringsudveksling og videreformidling af oplysninger om den generelle udvikling på området.

Politiets samarbejde med andre myndigheder og organisationer

Politiets indsats mod æresrelaterede forbrydelser indeholder et udbygget samarbejde mellem politiet og andre relevante myndigheder samt visse organisationer og

foreninger, herunder særligt myndigheder og organisationer, der varetager sociale og sundhedsmæssige opgaver.

Politiet indgår således f.eks. i et tæt samarbejde med LOKK, der bl.a. bistår politikredsene med rådgivning om diskrete anbringelsessteder, kontakt til de sociale myndigheder samt eventuelle mæglingsbestræbelser i forhold til de involverede parter, herunder konfliktmægling, som typisk udføres i samarbejde mellem LOKK, politiet og de sociale myndigheder. Formålet med konfliktmægling er at skabe en dialog mellem familien og den unge, som udsættes for, eller som frygter at blive udsat for æresrelateret vold, med henblik på at forhindre yderligere konflikter.

Politiets kontaktpersoner

Samtlige politikredse har en eller flere kontaktpersoner, der fungerer som resourcepersoner i relation til de sager, der er omfattet af strategien, herunder en kredsansvarlig kontaktperson.

OPLYSNING OG FOREBYGGELSE

Ud over lovgivning på området er der iværksat en lang række forebyggende indsatser mod æresrelaterede konflikter, som fortrinsvis forestås af Social- og Integrationsministeriet. En række af indsatserne udføres af andre aktører på opdrag fra Social- og Integrationsministeriet. Det gælder f.eks. hele LOKK's indsats mod æresrelaterede konflikter. Disse indsatser omfatter bl.a. oplysning, holdningsbearbejdning og rådgivning. Indsatserne er tilrettelagt, så de bedst muligt når de forskellige målgrupper.

Indsatserne omfatter bl.a. Social- og Integrationsministeriets Dialogkorps om æresrelaterede konflikter, som består af unge nydanske mænd og kvinder, der går i dialog med andre unge – og i nogle tilfælde også forældre – om bl.a. tvangsægteskab, individuelle rettigheder, kønsligestilling, ære.

Ministeriet har desuden fået udarbejdet en række undervisningsfilm og andet undervisningsmateriale, som kan anvendes i undervisningen i folkeskolen mv.

Endvidere er der i efteråret 2011 gennemført en stor holdningsbearbejdende kampagne, ”Dit liv. Dine muligheder”, bestående af danseforestillinger, facebookside, debatmøder mv. om ære, kønsligestilling osv.

LOKK yder rådgivning til både unge, forældre og fagfolk om æresrelaterede konflikter. Rådgivningen er landsdækkende med kontor i København og Vejle, hvorfra udgående medarbejdere kan komme ud i de enkelte kommuner og yde vejledning. LOKK driver desuden en døgnåben hotline til de unge, hjemmesiden www.etniskung.dk med information, råd og brevkasse for unge, samt udgiver informationsmateriale, afholder konferencer og gennemfører kampagner, temadage.

På Børnerådets hjemmeside findes desuden et særligt tema om genopdragsrejser.

Ud over Social- og Integrationsministeriets indsats på dette område gennemfører Ministeriet for Ligestilling og Kirke frem til udgangen af 2013 en ”Rettighedskampagne”, hvis formål er at oplyse nydanske kvinder og siden 2011 også nydanske mænd om deres

rettigheder og om ligestilling, med henblik på at de bedre kan agere i deres familier, i deres lokalområde og i samfundet som helhed. Kampagnen retter sig særligt mod sprogskolerne, men også mod kvindeforeninger. Kampagnen suppleres af et undervisnings- og debatmateriale om ligestilling og kvinders rettigheder til brug på sprogskoler.

DEN AKUTTE HJÆLP

Den akutte hjælp til de unge består bl.a. i rådgivning, ophold på bosteder og krisecentre, konfliktmægling.

Når en ung står i en situation, hvor han eller hun har brug for akut hjælp, er kommunen ifølge serviceloven forpligtet til at yde hjælp. Desuden kan den unge søge rådgivning hos LOKK enten på LOKK’s hotline eller ved personligt fremmøde, ligesom LOKK kan rykke ud i den enkelte kommune og yde bistand i en konkret sag. LOKK kan desuden tilbyde konfliktmægling i familien.

Desuden har Udlændingestyrelsen en vejledningstjeneste for unge under 24 år, som risikerer tvangsægteskab eller arrangeret ægteskab, der ikke fuldt ud indgår efter eget ønske. Unge kan her få telefonisk vejledning eller få en personlig samtale med en sagsbehandler. Desuden kan de unge få udleveret vejledningsmateriale.

De unge kan, hvis de har behov for et sikkert sted at være, få ophold på det særlige bosted R.E.D., som tilbyder ophold til unge kvinder og unge par, der flygter fra æresrelaterede konflikter. R.E.D. tilbyder sik-

kerhed og hjælp til rehabilitering. R.E.D. er primært finansieret af satspuljemidler, og R.E.D.s tilbud udvikles løbende i samarbejde med Social- og Integrationsministeriet. Kvinder med børn eller kvinder over 30 år henvises dog til de almindelige kvindekrisecentre.

Mange æresrelaterede sager indebærer politiets involvering. Som led i beskyttelsen af personer, der er ofre eller i risiko for at blive ofre for æresrelateret kriminalitet, kan politiet iværksætte sådanne foranstaltninger, som efter politiets skøn anses for nødvendige eller hensigtsmæssige.

I helt ekstraordinære tilfælde, hvor de foranstaltninger, der kan iværksættes af politikredsene, ikke anses for tilstrækkelige, kan Politiets Efterretningstjeneste iværksætte beskyttelsesforanstaltninger inden for rammerne af det såkaldte vidnebeskyttelsesprogram.

I de mest alvorlige tilfælde kan der foretages et fuldstændigt identitetsskifte med nyt navn og adresse mv., og den pågældende kan eventuelt også hjælpes til et liv i et andet land.

Tilhold, opholdsforbud og bortvisning

Det kan i sager om æresrelateret kriminalitet være relevant, at en person, som udøver chikane over for eller truer et familiemedlem, afskæres fra at kontakte det pågældende familiemedlem.

Regeringen fremsatte i november 2011 forslag til lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning. Loven trådte i kraft den 1. marts 2012. Loven har til formål at styrke indsatsen for at beskytte ofre for chikane og forfølgelse. Loven kan således også finde anvendelse i sager af æresrelateret karakter.

Mulighederne efter loven er bl.a., at politiet med hjemmel i lovens § 1 kan udstede et tilhold, der indebærer, at en person forbydes at opsøge, kontakte efter følge efter en anden person. Efter lovens § 3 kan politiet udstede et opholdsforbud, hvorefter en person forbydes at opholde sig i et nærmere afgrænset område, f.eks. i nærheden af en anden persons hjem eller arbejdsplads. Politiet kan endvidere med hjemmel i § 7 træffe beslutning om bortvisning, således at der udstedes forbud mod, at den pågældende opholder sig i sit eget hjem.

Efter lovens § 2, stk. 1, kan der gives et tilhold, hvis der er begrundet mistanke om, at en person har krænket en andens fred ved gennem kontakt at forfølge eller genere denne anden. Tilhold kan endvidere gives, hvis der er begrundet mistanke om, at en person mod den anden har begået strafbart forhold, der kan sidestilles med en sådan fredskrænkelse. I begge tilfælde stilles der krav om, at der er bestemte grunde til at antage, at den pågældende fortsat vil krænke den forurettede.

Efter § 2, stk. 2, kan tilhold endvidere gives, hvis der er begrundet mistanke om, at en person har begået (eller forsøgt at begå) en grov personfarlig forbrydelse (eksempelvis drab eller voldtægt), og den forurettede eller dennes nærmeste ikke findes at skulle tåle kontakt mv. med den pågældende. Der stilles i disse tilfælde ikke krav om, at der har været fredskrænkende henvendelser mv., forud for at et tilhold kan gives, og heller ikke, at der er bestemte grunde til at frygte fortsat krænkelse.

Strafbare forhold kan således i visse tilfælde danne grundlag for udstedelse af tilhold, uden at gennemførelse af en straffesag skal afventes.

Udenrigstjenesten

I nogle tilfælde udspiller en æresrelateret konflikt sig i udlandet, og i disse sager kan de danske ambassader yde bistand til danske statsborgere og borgere med permanent opholdstilladelse i Danmark. Ambassaderne kan f.eks. hjælpe med at få kontakt til den pågældende og evt. til dennes familie samt yde rådgivning og evt. rette henvendelse til landets myndigheder. Udenrigsministeriet og ambassaderne vil desuden kontakte relevante myndigheder i Danmark, herunder kommune, politi og Udlændingestyrelsen, hvis det drejer sig om udenlandske statsborgere, og der f.eks. er behov for at afklare, om den pågældendes opholdstilladelse er bortfaldet på grund af udlandsopholdet. Herudover kan ambassaden yde praktisk bistand i forbindelse med den pågældendes hjemrejse til Danmark.

EFTERVÆRN OG OPFØLGNING

På bostedet R.E.D. og også på en del af de almindelige kvindekrisecentre er der etableret efterværnsforløb. På R.E.D. får de unge bl.a. støtte i form af krisehjælp, uddannelse, arbejde, personlig udvikling osv. Denne støtte påbegyndes kort efter de unges ankomst til R.E.D. og kan fortsætte i op til et halvt år efter fraflytning. R.E.D. kan endvidere tilbyde nogle af de unge kvinder ophold i en udslusningsbolig sammen med andre kvinder fra R.E.D., inden de flytter i egen bolig.

LOKK kan tilbyde forløb til unge, der ikke har været på bosted eller krisecenter. Det kan f.eks. være forløb, der omfatter psykologhjælp eller længere rådgivningsforløb hos en socialrådgiver.

Desuden har LOKK etableret mentorforløbet Connect i samarbejde med Ungdommens Røde Kors. Projektet er en mentorordning for unge nydanske kvinder mellem 18 og 25 år, der på grund af æresrelaterede konflikter har måttet bryde kontakten til deres familie og i nogle tilfælde også til deres netværk. Connects mentorer støtter de unge kvinder, så de bliver bedre i stand til at stå på egne ben samt til at klare hverdagens udfordringer i forhold til f.eks. skoleopgaver, samvær og praktiske gøremål. Projektet arbejder på også at kunne tilbyde en mentor til unge nydanske mænd, der oplever æresrelaterede konflikter.

OPKVALIFICERING AF FAGFOLK

Et vigtigt led i indsatsen mod æresrelaterede konflikter er den løbende opkvalificering

af fagfolk, der arbejder med området. Derfor tilbyder LOKK efter aftale med Social- og Integrationsministeriet rådgivning til fagfolk om temaet. LOKK har desuden udviklet vejledningsmateriale til kommunale medarbejdere, som er tilgængelig på LOKK's hjemmeside. LOKK tilbyder også temadage til kommuner, uddannelsesinstitutioner, hospitaler mv. LOKK og Social- og Integrationsministeriet afholder desuden en årlig konference for fagfolk om æresrelaterede konflikter.

Social- og Integrationsministeriet vil i løbet af 2012 udbyde kurser til kommunerne om håndtering af æresrelaterede sager. Kurserne vil opkvalificere det personale, der har den daglige kontakt med de unge, til at identificere og håndtere æresrelaterede sager. Kurserne vil blive fulgt op af forløb tilrettelagt efter den enkelte kommunes ønske samt videndeling om best practice mv. i forhold til håndtering af æresrelaterede konflikter. Det kan f.eks. være i form af netværk. Der er afsat midler til, at kurserne kan køre i fire år.

For så vidt angår politiet, er det væsentligt, at politibetjente allerede som led i grunduddannelsen får et betydeligt kendskab til forhold vedrørende etniske minoriteter. Derfor indgår emnet som et centralt emne på politiskolens nye grunduddannelse, som trådte i kraft den 1. november 2011 og således omfatter studerende optaget på politiskolen fra denne dato.

I faget "kultursociologi" bliver de studerende undervist i de etniske, sociale og religiøse problemstillinger, som polititjenestemænd typisk kan komme ud for som led i udførelsen af stations- og patruljetjeneste.

De studerende bliver ligeledes undervist i æresrelaterede forbrydelser i samlivsforhold. I den forbindelse gennemgås motiv og handlinger, personkreds samt politiets behandling af sagerne. Herudover deltager de studerende i kurset ”Politiet og kulturel mangfoldighed”, ligesom de har mulighed for at deltage i kurset ”Interkulturel kompetence i jobudøvelse”.

UNDERSØGELSER

Ud over ovenstående indsatser er der gennemført en række undersøgelser og skrevet fagbøger om æresrelaterede konflikter. Social- og Integrationsministeriet offentliggjorde f.eks. i november 2011 en undersøgelse om social kontrol blandt nydanske unge. Undersøgelsen er en spørgeskemaundersøgelse blandt ca. 3.000 unge, herunder ca. 1.000 unge nydanskere i folkeskolens ældste klasser, på ungdomsuddannelser og blandt en mindre gruppe uden for uddannelsessystemet. Undersøgelsen viser bl.a., at der foregår en omfattende social kontrol af nydanske unge, hvad angår parforhold og seksuelle relationer. Undersøgelsen viser også, at pigerne på næsten alle områder føler sig mere socialt kontrolleret end drenge, og at mange af de unge selv har holdninger, der understøtter social kontrol.

Desuden er der i oktober 2011 udgivet en forskningsundersøgelse ”Familien betyder alt”, som er udarbejdet for Danner og Trygfonden. Undersøgelsen handler om vold mod nydanske kvinder og består bl.a. af 42 kvalitative interviews med nydanske kvinder, der har opsøgt et krisecenter. Resultaterne viser, at den væsentligste årsag

til, at kvinderne ikke forlader et voldeligt ægteskab, er pres fra familien. Det er især kvinder med mellemøstlig baggrund, der oplever dette pres, og de bliver ifølge undersøgelsen ofte i et voldeligt ægteskab bl.a. pga. loyalitetsfølelse over for familien, så familien ikke mister ære. Dette pres og den sociale kontrol kan også komme til udtryk transnationalt via familie i udlandet. Undersøgelsen viser, at der typisk er tale om flere voldsudøvere, eksempelvis både ægtemand og svigerfamilie, men det kan også dreje sig om kvindens egen familie.

KAPITEL 3. MYNDIGHEDSARBEJDE OG SAMARBEJDE MELLEM MYNDIGHEDER OG ORGANISATIONER

Dette kapitel vil omhandle myndighedsarbejdet i forhold til æresrelaterede sager i kommunerne i henhold til serviceloven samt samarbejdet og koordineringen mellem myndigheder og mellem myndigheder og organisationer og i forlængelse heraf forslag til nye initiativer. Indsatsen i forhold til genopdragelsesrejser og andre ufrivillige udlandsophold behandles særskilt i kapitel 5.

GÆLDENDE REGLER I RELATION TIL INDSATSEN FOR UDSATTE BØRN OG UNGE I KOMMUNERNE

Som nævnt i kapitel 2 regulerer serviceloven kommunens forpligtelser i forhold til bl.a. udsatte børn og unge. Lovens formål er at tilbyde rådgivning og støtte bl.a. med henblik på at forebygge sociale problemer. Kommunerne har således i henhold til serviceloven en lang række muligheder og forpligtelser til at yde rådgivning og støtte til bl.a. børn og unge, der som følge af æresrelaterede konflikter kan få sociale problemer. Det kan f.eks. være i sager om trusler, vold, tvangsægteskab eller risiko for tvangsægteskab, genopdragelsesrejse eller risiko for genopdragelsesrejse, social kontrol eller andre forhold, der kan medføre sociale problemer, eller som krænker barnets eller den unges rettigheder.

Tilsynsforpligtelsen

Kommunerne har efter servicelovens § 146 en forpligtelse til at føre tilsyn med de forhold, hvorunder børn og unge under 18 år lever. Formålet med tilsynet er så tidligt som muligt at få kendskab til tilfælde, hvor der må antages at være behov for særlig støtte. Det kan f.eks. som nævnt ovenfor være i sager vedrørende æresrelaterede konflikter.

Underretningspligten

Alle personer, der udøver offentligt hverv eller offentlig tjeneste, har en skærpet underretningspligt. Pligten til at underrette kommunen træder i kraft, hvis man under udøvelse af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage:

- 1) at et barn eller ung under 18 år kan have behov for særlig støtte efter servicelovens kapitel 11,
- 2) at et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte på grund af de vordende forældres forhold,
- 3) at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for vold eller andre overgreb.

Den skærpede underretningspligt gælder også i sager om æresrelaterede konflikter, hvor det vurderes, at et barn eller en ung har behov for særlig støtte.

Undersøgelsespligten

Såfremt det må antages, at et barn eller en ung kan have behov for særlig støtte,

skal kommunen foretage en undersøgelse af barnets eller den unges og familiens forhold, jf. serviceloven § 50. I sager om æresrelaterede konflikter er det vigtigt, at kommunen er særligt opmærksom på familiens æreskodeks, som kan øge behovet for beskyttelse af et barn eller en ung mod repressalier fra familiens side. Kommunen bør således ikke vige tilbage for at foretage en undersøgelse, fordi der er tale om en æresrelateret konflikt. Det er derfor vigtigt, at kommunen sørger for, at der er den rette faglige ekspertise til stede, og at der er foretaget en risikovurdering, således at der ydes beskyttelse af barnet eller den unge, hvis

der er behov for det. Undersøgelsen skal afdække problemer og ressourcer og føre til en begrundet stillingtagen til, om der skal iværksættes foranstaltninger, og i givet fald, hvad disse skal være. Når det må anses for at være nødvendigt for at afgøre, om der er åbenbar risiko for alvorlig skade på et barns eller en ungs sundhed eller udvikling, kan børn og unge-udvalget uden samtykke fra forældremyndighedsindehaveren beslutte at gennemføre undersøgelsen ved at fjerne barnet fra hjemmet i op til 2 måneder med ophold på et sygehus eller en institution, jf. servicelovens § 51. Dette gælder også i sager om æresrelaterede konflikter, hvor der

er risiko for alvorlig skade på et barns eller en ungs sundhed og udvikling.

Særlige foranstaltninger

Kommunen skal træffe afgørelse om en foranstaltning efter servicelovens § 52, når det må anses at være af væsentlig betydning for et barns eller en ungs særlige behov. En foranstaltning kan bl.a. være en anbringelse uden for hjemmet, jf. nedenstående afsnit. En foranstaltning efter § 52 forudsætter som hovedregel samtykke fra forældremyndighedsindehaveren. Der er dog en række vigtige undtagelser, idet kommunen efter § 56 kan træffe afgørelse om en række forebyggende foranstaltninger, selvom forældremyndighedsindehaverne ikke ønsker det. Det drejer sig om ophold i dagtilbud, fritidshjem, ungdomsklub, uddannelsessted eller lign., familiebehandling eller behandling af barnets eller den unges problemer samt udpegning af en fast kontaktperson. Som i forhold til undersøgelsespligten gælder det også ved afgørelse om særlige foranstaltninger, at kommunen bør være særlig opmærksom på æreskodekset og et eventuelt behov for beskyttelse af barnet eller den unge.

Anbringelse uden for hjemmet uden samtykke (tvangsfjernelse)

Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om en anbringelse uden for hjemmet efter servicelovens § 58, stk. 1, uden samtykke fra forældrene og den unge over 15 år, hvor der er åbenbar risiko for, at barnet eller den unges sundhed eller udvikling lider alvorlig skade. Dette kan eksempelvis være i tilfælde, hvor barnet ikke gives tilstrækkelig omsorg fra forældremyndighedsindehaverens side, hvor barnet udsættes for vold eller andre overgreb, herunder i forbindelse med

æresrelaterede konflikter, eller hvor barnet har sociale problemer, og hvor det ud fra de foreliggende oplysninger må formodes, at forebyggende foranstaltninger i hjemmet ikke vil være tilstrækkelige.

Efter servicelovens § 58, stk. 3, har børn og unge-udvalget en særlig adgang til at anbringe unge over 15 år uden for hjemmet, selv om forældremyndighedsindehaveren protesterer, hvis den unge erklærer sig enig i anbringelsen. Betingelserne for at kunne anvende denne bestemmelse er, at anbringelsen skal være af væsentlig betydning for den unges særlige behov, og at den unges problemer ikke vil kunne løses ved et fortsat ophold i hjemmet. Kriterierne for at kunne anbringe efter § 58, stk. 3 er lempeligere end kriterierne efter § 58, stk. 1. I sager, hvor den unge er blevet anbragt efter § 58, stk. 3, kan den unge dog opleve et stort pres fra familie og omgangskreds med henblik på at få den unge til at skifte holdning. Dette må antages i særlig grad at kunne være tilfældet i sager om æresrelaterede konflikter.

Mellemkommunal underretningspligt

Efter servicelovens § 152 gælder, at hvis en familie med et eller flere børn under 18 år eller vordende forældre flytter fra én kommune til en anden kommune, og fraflytningskommunen finder, at et eller flere børn eller de vordende forældre har behov for særlig støtte efter fødslen, skal fraflytningskommunen underrette tilflytningskommunen herom.

Ofte vil den mellemkommunale underretning, som fraflytningskommunen skal fremsende til tilflytningskommunen, kunne udgøre grundlag for at vurdere, hvorvidt der skal iværksættes en børnefaglig under-

søgelse. Der har ikke tidligere været krav i § 152 om oversendelse af vurderinger af støttebehovet eller andet relevant sagsmateriale fra fraflytningskommunen til tilflytningskommunen. I den forbindelse har der været flere eksempler på, at kommuner har udtrykt tvivl om, hvad de kan bede om at få oversendt fra fraflytningskommunen, ligesom fraflytningskommuner har været i tvivl om, hvad de inden for den gældende lovgivning kan oversende. Dette indebærer, at sagsbehandlingen i tilflytningskommunen tager længere tid end nødvendigt, fordi sagen "starter forfra" ved flytningen. Dette kan medføre, at selv alvorlige overgreb bliver overset, fordi tilflytningskommunen har siddet med et fragmenteret billede af sagsforløbet, da kommunen ikke har været i besiddelse af tilstrækkelige oplysninger om familien fra fraflytningskommunen.

Regeringen fremsatte i marts 2012 et lovforslag om, at fraflytningskommunen i forbindelse med eller umiddelbart efter en mellemkommunal underretning efter servicelovens § 152 samtidig skal oversende relevant sagsmateriale til tilflytningskommunen. Dette indebærer, at fraflytningskommunen ikke skal afvente en eventuel anmodning fra tilflytningskommunen, men af egen drift skal fremsende det relevante materiale til tilflytningskommunen. Endvidere stilles der krav om, at der samtidig skal oversendes en opsummering af relevante vurderinger, som fraflytningskommunen har foretaget i sagen. Loven er trådt i kraft 1. juli 2012. Ændringen omfatter også familier, hvor der har været en sag om eller mistanke om tvangsægteskab eller lignende alvorlig æresrelateret konflikt.

ANDRE TILBUD I INDSATSEN FOR UDSATTE BØRN OG UNGE I KOMMUNERNE

VISO

VISO yder som nævnt i kapitel 2 rådgivning til borgere og fagpersoner i komplicerede sager, herunder bl.a. æresrelaterede konflikter. VISO har to leverandører, der yder rådgivning for VISO i sager om æresrelaterede konflikter. I VISO's rådgivning kan bl.a. indgå risikovurdering, rådgivning om relevante tiltag, udredning og rådgivning af borgen samt vurdering af, om der er basis for konfliktmægling. VISO rådgiver både i sager vedrørende enkeltpersoner (enkeltsager) og i sager om grupper af borgere (gruppesager).

Task-force

Som led i satspuljeaftalen for 2012 blev der afsat 2,5 mio. kr. årligt til oprettelse af en permanent task-force, som har til formål fra centralt hold at foretage en væsentlig styrkelse af implementeringen af lovgivning og metoder i kommunerne. Task-forcen skal rådgive og gå i dialog med ledelse og sagsbehandlere på børneområdet i kommunerne om, hvordan de bedst kan implementere den sociale lovgivning. I den forbindelse kan task-forcen også rådgive om implementering i forbindelse med æresrelaterede konflikter, herunder henvise til relevante rådgivningsinstanser på området.

DEN FREMADRETTEDE INDSATS

Som det fremgår, rummer serviceloven mulighed for, at kommunen kan yde rådgivning

og støtte til unge, der er udsat for æresrelaterede konflikter. Imidlertid opstår der sager om æresrelaterede konflikter, hvor den unge kunne være hjulpet tidligere eller bedre. Der iværksættes derfor en række nye initiativer, der skal sikre et effektivt og helhedsorienteret myndighedsarbejde, herunder samarbejde mellem myndigheder og mellem myndigheder og organisationer, så ingen unge tabes undervejs, og så unge ikke falder tilbage i de samme problemer med familien, når myndighederne slipper de unge.

RÅDGIVNING OG VEJLEDNING TIL KOMMUNER

Når der opstår sager om æresrelaterede konflikter, hvor den unge kunne være hjulpet tidligere eller bedre, kan det skyldes forskellige forhold. F.eks. har man i de kommunale forvaltninger ikke så mange sager af denne art og man kan derfor være usikker på, hvordan de håndteres. I nogle tilfælde kan det være et problem, at forvaltningen ikke griber ind med henvisning til en misforstået opfattelse af, at problemerne skyldes den pågældende families kultur, som man ikke vil blande sig i. I andre sager opdager man ikke problemet i tide, fordi man ikke kender faresignalerne fra de unge. Det er således i nogle tilfælde manglende viden om æresrelaterede sager, og hvordan man opdager og håndterer disse både blandt sagsbehandlere, lærere og andet personale, der har den direkte kontakt med de unge.

Desuden er der ikke altid et optimalt samarbejde hverken internt i forvaltningen eller mellem forskellige instanser. Der kan f.eks. være tale om, at forskellige faggrupper ikke taler sammen om en sag, så vigtig viden går tabt, ligesom relevante myndigheder ikke al-

tid taler nok sammen. Der er derfor behov for bedre rådgivning til kommunerne, herunder rådgivning om, hvordan man kan tilrettelægge indsatsen mod æresrelaterede konflikter i kommunen og på tværs af sektorer.

Undersøgelser peger desuden på, at der ikke altid foretages en underretning, når et barn eller en ung har behov for særlig støtte. Det kan bl.a. skyldes uklarhed i forhold til reglerne om underretningspligt, herunder en misforståelse om, at der først kan foretages underretning, når der ligger helt klare og veldokumenterede tegn på, at et barn eller en ung er udsat for f.eks. vold. I nogle tilfælde kan manglende underretninger skyldes, at lærere, pædagoger mv. ikke opdager problemerne. Desuden kan oplevelsen af, at den pågældende kultur i familien er årsag til problemet i nogle tilfælde medføre tilbageholdenhed i forhold til at underrette.

Sagsbehandlere i kommunerne har desuden generelt behov for mere viden om anvendelse af serviceloven i æresrelaterede sager.

I nogle æresrelaterede sager er det endvidere afgørende, at myndighederne reagerer, så snart de får oplysning om, at en borger står i en alvorlig æresrelateret konflikt, som f.eks. tvangsægteskab, genopdragelsesrejser, æresrelateret vold eller trusler om vold. Det skyldes, at konsekvensen ellers kan være fatal for den pågældende. Der kan således være behov for at sikre, at myndighederne i sådanne sager med det samme udarbejder en risikovurdering i samarbejde med politiet.

Endelig kan der være et særligt behov for at sikre, at myndighederne reagerer i forhold til søskende, hvis en ung i en familie har været udsat for tvangsægteskab, pres, trusler eller vold fra familiens side.

NYE INITIATIVER

Etablering af en central rådgivningsenhed i Social- og Integrationsministeriet

Der etableres en central rådgivningsenhed i regi af Social- og Integrationsministeriet. Det sker ved en styrkelse af VISO, således at VISO fremover vil tilbyde særskilt ekspertise i æresrelaterede sager og selv yde rådgivning i æresrelaterede sager.

VISO vil fortsat samtidig benytte eksterne leverandører, og leverandørnetværket udvides bl.a. med henblik på at kunne yde rådgivning i forhold til nye problemfelter, f.eks. muligheden for at genetablere dialogen i familien.

VISO vil fortsat tilbyde rådgivning til kommunerne i enkeltsager, men vil herudover også kunne yde rådgivning om tilrettelæggelse af indsatsen mod æresrelaterede konflikter samt opkvalificering af fagpersoner i kommuner. VISO vil bl.a. yde rådgivning i forbindelse med udredning af en sag, rådgivning om, hvad den relevante støtte til borgeren kan være, viden i forhold til arbejdet med æresrelaterede konflikter, rådgivning om tilrettelæggelse af arbejdet med æresrelaterede konflikter i kommunen, herunder f.eks. udarbejdelse af beredskabsplaner, etablering af (tværfaglige) teams med særlig viden om æresrelaterede konflikter og etablering af en kontaktpersonordning, således at kommunen har en medarbejder, som skal kontaktes i akutte sager om æresrelaterede konflikter. Rådgivningsenheden kan desuden yde rådgivning om tværsektoriel tilrettelæggelse af indsatsen mod æresrelaterede konflikter, herunder f.eks. etablering af regionale netværk mv.

Vejledningen til serviceloven

Vejledningen til servicelovens regler om særlig støtte til udsatte børn og unge og deres familier vil blive revideret, således at den kommer til at indeholde et særligt afsnit om æresrelaterede konflikter, hvor det vil blive beskrevet, hvilke af servicelovens bestemmelser der er særligt relevante i forbindelse med æresrelaterede konflikter mv.

Bl.a. vil det komme til at fremgå, at kommunerne i æresrelaterede sager skal være opmærksomme på reglerne om underretning, undersøgelse af barnets forhold, handleplaner, foranstaltninger osv.

Det vil endvidere blive understreget, at kommunen skal være ekstra opmærksom på æresrelaterede sager, idet disse sager i nogle tilfælde kan være meget alvorlige og kan ende med genopdragelsesrejse, vold eller i værste fald drab, hvorfor det er afgørende, at kommunen reagerer første gang, den unge henvender sig.

Det vil desuden blive beskrevet, hvorfor det kan være vigtigt, at kommunen er opmærksom på eventuelle søskende i familier, hvor et barn eller en ung har været udsat for tvangsægteskab, genopdragelsesrejse eller en anden alvorlig æresrelateret konflikt. ►

Det vil endelig fremgå af vejledningen, at kommunen ved modtagelse af et barn/en ung, der vender hjem fra en genopdragelsesrejse eller andet ufrivilligt udlandsophold, skal overveje, om der er grundlag for at vurdere, om barnet eller den unge skal tilbydes særlig støtte efter serviceloven som f.eks. tilbud om psykologhjælp, kontaktperson eller en familierådgiver, jf. i øvrigt denne strategis kapitel 5.

STØTTE TIL VOKSNE

Det gælder også for voksne, der står i alvorlige æresrelaterede konflikter, at der i nogle tilfælde kan være behov for en hurtig reaktion fra myndighedernes side for at yde den rette hjælp til den pågældende, da der er risiko for, at en sag kan ende meget alvorligt med f.eks. vold eller i værste fald drab. Det skal derfor sikres, at myndighederne er op-

mærksomme på dette og handler hensigtsmæssigt. Et middel hertil kan være, at der foreligger en handleplan og en risikovurdering, så myndighederne på den baggrund vil kunne yde den rette støtte. Der er ikke i dag hjemmel til at forpligte kommunerne til at udarbejde en handleplan, der sikrer den rette og øjeblikkelige hjælp til voksne, der står i æresrelaterede konflikter.

NYE INITIATIVER

Handleplaner for de over 18-årige

I lov om social service indføres en forpligtigelse for kommunalbestyrelsen til at tilbyde borgere over 18 år en handleplan i tilfælde, hvor borgeren er i risiko for en alvorlig æresrelateret konflikt som f.eks. tvangsægteskab, æresrelateret vold eller trusler. Dette skal ske, både når det potentielle offer selv gør opmærksom på sin situation, eller når flere af hinanden uafhængige tredjeparter gør myndighederne opmærksomme på situationen. Dette skal være med til at sikre, at der ikke handles for sent, idet konsekvensen af at skride for sent ind kan være fatal. Handlingsplanen skal bl.a. indeholde en risikovurdering. Politiet kan evt. inddrages i risikovurderingen, såfremt dette er relevant.

FRONTPERSONALE OG SAMARBEJDE MELLE MYNDIGHEDER

Kommunerne har et tværfagligt samarbejde i forhold til børn og unge, og det forventes, at dette samarbejde også omfatter sager om æresrelaterede konflikter. Der kan alligevel i nogle sager opstå problemer ved overlevering af den unge eller den unges sag mellem myndigheder eller mellem myndigheder og organisationer, f.eks. fordi den modtagende myndighed/organisation ikke modtager tilstrækkelig information om sagen og den unges situation. Det kan f.eks. være ved overlevering mellem politi, kommune, udenrigstjeneste, Udlændingestyrelsen mv. Det er derfor vigtigt at sikre et helhedsorienteret samarbejde mellem disse parter, så der sker den bedst mulige overdragelse af en sag mellem dem. I den forbindelse er det afgørende, at alle aktører i en sag vedrørende en æresrelaterede kon-

flikt ved, hvad der skal gøres, når de overtager sagen, samt hvad de har brug for af informationer fra andre parter for at kunne håndtere sagen korrekt og så hensigtsmæssigt som muligt. Det er desuden vigtigt, at frontpersonalet har baggrundsviden om æresrelaterede konflikter samt præcise og enkle retningslinjer for, hvordan de skal agere i en æresrelateret sag.

Det skal desuden sikres, at der på myndighedsniveau sker en løbende opfølgning på indsatsen vedrørende æresrelaterede konflikter, for så vidt angår både eksisterende indsatser samt tiltag, der iværksættes som følge af den nationale strategi mod æresrelaterede konflikter. Den løbende opfølgning skal sikre, at de iværksatte initiativer fungerer efter hensigten samt sikre, at myndighederne løbende er opmærksomme på eventuelt nye behov, der opstår.

NYE INITIATIVER

Retningslinjer til frontpersonale

Der udarbejdes vejledningsmateriale om håndtering af æresrelaterede sager til medarbejdere, der har kontakt til de unge. Materialet vil bestå af retningslinjer og fakta-ark samt oplysning om forskellige former for æresrelaterede konflikter, herunder tvangsægteskab, genopdragelsesrejse, religiøs vielse mv. Materialet udarbejdes, så det er målrettet henholdsvis sagsbehandlere, lærere, pædagoger, krisecentermedarbejdere samt sundhedspersonale på hospitaler og skadestuer mv. Materialet skal gøre hver enkelt faggruppe i stand til at handle hensigtsmæssigt, hvis de står med en æresrelateret sag.

For at sikre, at der sker det bedst mulige samarbejde om samt overdragelse af en sag fra en myndighed/organisation til en anden, vil materialet desuden indeholde vejledning om, hvordan man bedst muligt overtager og overdrager en sag vedrørende æresrelaterede konflikter, herunder angivelse af, hvad man skal være særlig opmærksom på, f.eks.

i forhold til den unges sikkerhed, og hvilke informationer om den unges situation, familierelationer mv. der er nødvendige at få for at kunne håndtere den unges sag forsvarligt og hensigtsmæssigt.

For særligt at sikre den bedst mulige overdragelse mellem Udenrigsministeriet og kommunerne, når et barn eller ung vender hjem til Danmark efter ufrivilligt udlandsophold, skal retningslinjerne målrettet kommunale sagsbehandlere desuden indeholde vejledning om, hvordan de bør håndtere sådanne sager.

Social- og Integrationsministeriet udarbejder materialet i samarbejde med relevante eksterne aktører. Materialet skal udbredes i samarbejde med de øvrige relevante ministerier samt andre relevante aktører. Endvidere gøres materialet tilgængeligt bl.a. på Social- og Integrationsministeriets hjemmeside, ligesom det vil indgå på det kursus for fagfolk, som ministeriet udbyder, jf. denne strategis kapitel 2.

Netværk mellem centrale myndigheder

Der etableres et netværk af primært statslige myndigheder, som løbende skal følge og sikre fortsat koordinering af indsatsen mod æresrelaterede konflikter, herunder følge op på udmøntningen af den nationale strategi mod æresrelaterede konflikter. Netværket vil bestå af Social- og Integrationsministeriet, Justitsministeriet, herunder Rigspolitiet, Udenrigsministeriet, Ministeriet for Børn og Undervisning samt Ministeriet for Ligestilling og Kirke. Netværket kan løbende invitere andre aktører til at deltage i netværket, herunder KL, LOKK mv.

KOMMUNERNES INDDRAGELSE AF POLITIET

Til tider har de henvendelser, som kommunerne får fra f.eks. en lærer, en pædagog eller direkte fra en ung, en sådan karakter, at en politimæssig indsats er påkrævet. Særligt når kommunen vurderer, at den unges familie udgør en alvorlig trussel mod den unge, er det vigtigt, at kommunerne ved,

hvor de skal henvende sig hos politiet. Alle politikredse har som beskrevet i kapitel 2 en kontaktperson vedrørende æresrelaterede konflikter. Hvis kommunerne har kendskab til denne kontaktperson, kan det være med til at sikre, at sagen bliver håndteret effektivt og korrekt i forhold til det trusselsbillede, der tegner sig i sagen.

NYE INITIATIVER

Udbredelse af viden om politikredsnes kontaktpersoner om æresrelaterede konflikter

Der udbredes viden til relevante sagsbehandlere i kommunerne om, at der i hver politikreds er en kontaktperson vedrørende æresrelaterede konflikter, som kommunerne kan henvende sig til i æresrelaterede sager, hvor der evt. er behov for en politimæssig indsats.

KAPITEL 4. OPKVALIFICERING AF FAGFOLK

Som det fremgår af kapitel 2, er der allerede iværksat en række initiativer, der skal opkvalificere de fagfolk, der møder de unge, som står i æresrelaterede konflikter. Det omfatter bl.a. LOKK's tilbud til fagfolk, ligesom Social- og Integrationsministeriet i 2012 udvikler et kursus til kommunerne om håndtering af æresrelaterede konflikter. Disse tilbud kan imidlertid ikke dække alle behov for opkvalificering. Der er behov for, at fagpersoner i skoler, på ungdomsuddannelser, i klubber, i den kommunale forvaltning osv. kender til æresrelaterede konflikter, kan identificere de unge, der står i æresrelaterede konflikter, og ved, hvordan de skal hjælpe. Derfor iværksættes en række yderligere initiativer, herunder initiativer, der vil forankre opkvalificeringsindsatsen, så den bliver permanent. Desuden vil der være tale om tiltag, som understøtter, at der anvendes metoder, som virker, og udbredes viden om disse metoder. Det bemærkes, at kapitel 6 om støtte til de unge og kapitel 3 om myndighedernes håndtering af sager om æresrelaterede konflikter også indeholder initiativer indeholdende opkvalificering af fagfolk.

OPKVALIFICERING AF LÆRERE, SAGSBEHANDLERE OG PÆDAGOGER

Det er vigtigt, at fagfolk omkring de unge forstår de signaler, de unge sender om hjælp, og at de griber ind, når et barn eller en ung som følge af æresrelaterede konflikter mistrives, udsættes for pres, tvang eller vold fra familiens side. Ofte har sagsbehandlere imidlertid svært ved at overføre deres viden og værktøjer fra arbejdet med unge med dansk baggrund til arbejdet med nydanske unge, f.eks. fordi det kan være vanskeligt at forstå de unge nydanskere adfærd, familiemønstre, normer osv. I andre tilfælde kan sagsbehandlere, lærere og pædagoger have vanskeligt ved at vurdere, om der er tale om en æresrelateret konflikt eller ej, samt at vurdere alvoren af en konflikt. Ydermere kan ens egen forforståelse spille ind i forhold til, hvordan man håndterer en sag. F.eks. kan der opstå tilfælde, hvor man som fagpersonale ikke griber ind med henvisning til, at man ikke vil blande sig i andres kultur. Der kan således opstå usikkerhed om, hvornår et barn eller en ung har

behov for særlig støtte. Der er derfor behov for at opkvalificere fagfolk, så de opnår viden om æresrelaterede konflikter. Fagfolk vil dermed bedre være i stand til opdage de

unge, der står i æresrelaterede konflikter, og vide, hvordan man som fagperson skal handle i disse sager.

NYE INITIATIVER

Udarbejdelse af undervisningsmateriale samt uddannelse og efteruddannelse af lærere, socialrådgivere og pædagoger

Social- og Integrationsministeriet igangsætter i samarbejde med Professionshøjskolerne's Rektorkollegium et arbejde med henblik på – i regi af professionshøjskolerne – at etablere nye fagmoduler om æresrelaterede konflikter rettet mod lærere, pædagoger, socialrådgivere mv. Dette kan f.eks. være i tilknytning til de pædagogiske diplomuddannelser eller den sociale diplomuddannelse.

I forlængelse heraf igangsættes i samarbejde med Professionshøjskolerne's Rektorkollegium et arbejde med henblik på at udarbejde undervisningsmateriale vedrørende æresrelaterede konflikter, særligt rettet mod lærer-, pædagog-, socialrådgiver- og eventuelt også sygeplejerskeuddannelsen.

Endvidere igangsætter Social- og Integrationsministeriet i samarbejde med Uddannelsesministeriet et arbejde med henblik på at foretage en afdækning af behov og muligheder for at indarbejde elementer vedrørende æresrelaterede konflikter i de ordinære uddannelser til lærer, pædagog, socialrådgiver samt sygeplejerske.

OPKVALIFICERING AF MEDARBEJDERE PÅ UNGDOMSUDDANNELSER OG UNGDOMMENS UDDANNELSESVEJLEDNING

Det er vigtigt at sætte ind med opkvalificering af de faggrupper, der møder de nydanske unge på ungdomsuddannelserne og i Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU-vejledningen). Fastholdelsesmedarbejdere og studievejledere på ungdomsuddannelserne er

faggrupper, der dels er vant til at yde rådgivning til unge, og som dels naturligt møder de nydanske unge i en alder, hvor der er risiko for, at de oplever æresrelaterede konflikter med deres familie. Derudover vil de unge kunne søge hjælp hos en fastholdelsesmedarbejder eller studievejleder, uden at det er synligt for andre elever, at problemet har en anden karakter end egentlig studievejledning, hvilket kan gøre det lettere for de unge at søge hjælp. Imidlertid er de fleste fastholdelsesmedarbejdere og studievejledere ikke klædt på til at

kunne spotte og vejlede unge med problemer af æresrelateret art. Der er derfor brug for en opkvalificering af fastholdelsesmedarbejdere og studievejlederne på ungdomsuddannelserne.

Ungdommens Uddannelsesvejledning vejleder unge i grundskolens 8. til 10. klasse i forhold til at tage en ungdomsuddannelse. De har en opsøgende forpligtelse i forhold til de 15 til 17-årige unge, der ikke er i tilfredsstil-

lende uddannelse, beskæftigelse eller vejledningsforløb. Denne opsøgende forpligtelse gælder desuden unge under 25 år, der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse eller ikke er i uddannelse. Ungdommens Uddannelsesvejledning har i lighed med fastholdelsesmedarbejderne og studievejledere på ungdomsuddannelserne et behov for opkvalificering for at kunne spotte og vejlede unge med problemer af æresrelateret art.

NYE INITIATIVER

Efteruddannelse af og information til fastholdelsesmedarbejdere og studievejledere på ungdomsuddannelserne og vejledere ved Ungdommens Uddannelsesvejledning

Social- og Integrationsministeriet og Ministeriet for Børn og Undervisning udvikler et efteruddannelsesforløb til udvalgte fastholdelsesmedarbejdere og studievejledere på ungdomsuddannelserne samt vejledere ved Ungdommens Uddannelsesvejledning. Efteruddannelsesforløbet vil bl.a. kvalificere medarbejderne til bedre at kunne identificere unge, der står i æresrelaterede konflikter, og yde den rette vejledning samt henvise til de rette støttemuligheder. Efteruddannelsesforløbet kan f.eks. udbydes via professionshøjskolerne. Der udarbejdes desuden et netbaseret informationsmateriale til fastholdelsesmedarbejderne og studievejlederne på ungdomsuddannelserne samt UU-vejlederne. Informationsmaterialet skal indeholde oplysning om æresrelaterede konflikter, hjælpemuligheder mv.

DØGNTILBUD TIL UNGE UNDER 18 ÅR

I nogle tilfælde visiteres unge, som står i en æresrelateret konflikt, til et almindeligt døgntilbud. Årsagen til visiteringen vil somme tider umiddelbart være en anden end lige netop den æresrelaterede konflikt. De eksisterende døgntilbud er imidlertid ikke altid egnede til at rumme unge, der

står i æresrelaterede konflikter. Dette kan være tilfældet, fordi personalet ikke har nok viden om æresrelaterede konflikter, og desuden kan især de nydanske unge piger være svære "at passe på", fordi de på døgntilbudet møder danske unge, som er langt mere modne end dem selv, har andre erfaringer og ofte er vant til et aktivt ungdomsliv, herunder i forhold til byture, kærester, alkoholvaner, aktivt sexliv mv. De unge nydanske

piger risikerer i disse sammenhænge at blive dobbelt udsatte. Endelig kan døgntilbudde-

ne ikke altid tilbyde den grad af sikkerhed, som kan være nødvendig i nogle sager.

NYE INITIATIVER

Opkvalificering af personale på døgntilbud og samarbejdsaftaler om sikre pladser på døgntilbud

Der etableres tilbud om særlig opkvalificering af personale på døgninstitutioner, så de bliver i stand til at kunne håndtere æresrelaterede sager. Tilbuddet bliver et særligt modul på Social- og Integrationsministeriets kurser, hvor der anvendes eksterne fageksperter til at forestå undervisningen på dette modul. Modulet vil bl.a. omhandle viden om æresrelaterede konflikter, rådgivning i forhold til at håndtere æresrelaterede sager, særlige forhold omkring sikkerhed mv.

Social- og Integrationsministeriet indgår desuden samarbejdsaftaler med enkelte døgntilbud, som opkvalificeres til i særlig grad at kunne hjælpe unge under 18 år, der står i æresrelaterede konflikter. Personalet vil modtage særlig undervisning, tilbud om supervision, og der vil blive etableret særlige sikkerhedsforanstaltninger, så institutionerne kan rumme unge, der har behov for et højt sikkerhedsniveau.

KONFERENCE FOR FAGFOLK

For at styrke og opdatere fagfolk og andre relevante aktørers viden om æresrelaterede konflikter er det vigtigt, at der løbende

udveksles erfaringer om udviklingen på området mellem forskellige faggrupper, som arbejder med æresrelaterede konflikter. Dette kan bl.a. ske på tværfaglige konferencer.

NYE INITIATIVER

Årlig konference

Social- og Integrationsministeriet vil sammen med LOKK afholde en årlig konference om æresrelaterede konflikter. Konferencerne vil hvert år tage forskellige centrale temaer op og have fokus på bl.a. ny viden på området. Konferencerne er for relevante faggrupper, forskere, ngo'er, frivillige aktører på området osv. Invitationer til konferencerne vil blive bredt distribueret, så det sikres, at alle relevante aktører har mulighed for at deltage.

KAPITEL 5. EN SÆRLIG INDSATS MOD GENOPDRAGELSE SREJSER OG ANDRE UFRIVILLIGE UDLANDSOPHOLD

I dette kapitel beskrives den eksisterende indsats mod genopdragelsesrejser og andre ufrivillige udlandsophold samt nye initiativer for at imødegå disse. Genopdragelsesrejser omfatter udlandsophold, hvor nydanske børn eller unge, oftest mod deres egen vilje, sendes til forældrenes oprindelsesland eller et andet land. Dette kan ske som et resultat af forældrenes afmagtsfølelse i forhold til, hvordan de skal hjælpe deres børn, hvis de f.eks. er involveret i kriminalitet, har misbrugsproblemer eller lignende. Det kan imidlertid også ske med henblik på at vanskeliggøre eller modvirke barnets eller den unges integration i det danske samfund gennem social, kulturel eller religiøs genopdragelse i udlandet. Begrebet omfatter ikke kortere udlandsophold, der ikke påvirker skolegang eller danskundskaber, hvor formålet er at øge den unges kulturforståelse og identitetsdannelse, og at give barnet eller den unge en større forståelse for oprindelseslandet og for sine egne rødder.

Der findes ikke eksakte opgørelser over antallet af genopdragelsesrejser, idet der ikke sker en central registrering af de genopdragelsesrejser, der kommer til myndighedernes kendskab. Desuden får myndighederne ikke kendskab til alle genopdragelsesrejser. Ankestyrelsen gennemførte i 2005 en undersøgelse blandt 50 kommuner, der viste, at kommunerne havde kendskab til 554 børn, der havde været på genopdragelsesrejse i perioden 1. juli 2002 til februar 2005.

Begrebet ”andre ufrivillige udlandsophold” dækker bl.a. over de tilfælde, hvor en ung sendes til oprindelseslandet for mod sin vilje at blive forlovet eller tvangsgift. I andre tilfælde kan der være tale om, at en ægte mand mod hustruens vilje hindrer hendes og måske børnenes hjemrejse efter endt ferieophold i oprindelseslandet. Dette kan bl.a. ske i forsøget på at kontrollere ægtefællen og hendes og/eller børnenes opførsel, som ifølge manden eller den øvrige familie skader familiens ære.

Udenrigsministeriet oprettede i 2011 i alt 32 enkeltsager, som omhandlede genopdragelse, efterladte ægtefæller og børn samt tvangsægteskaber i udlandet.

DEN EKSISTERENDE INDSATS MOD GENOPDRAGELSE SREJSER MV.

Som nævnt i kapitel 2 om den eksisterende indsats er der allerede indført en række lovgivningsmæssige tiltag for at styrke indsatsen mod genopdragelsesrejser, herunder pligt for skoler og daginstitutioner til at indberette længerevarende fravær til kommunen, regler om inddragelse af børnefamilieydelse og børnetilskud ved barnets udlandsophold samt adgang til reduktion i boligstøtte. I det følgende redegøres for den øvrige indsats, der kan ydes i forhold til børn og unge, der er sendt på genopdra-

gelsesrejse og således befinder sig uden for landets grænser. Desuden beskrives kort Udenrigsministeriets forebyggende tiltag.

Den omstændighed, at et barn eller en ung, som bor i Danmark, er sendt på genopdragelsesrejse i udlandet og dermed ikke opholder sig her i landet, er ikke til hinder for, at kommunen kan iværksætte støtte over for barnet eller den unge. Det, at barnet eller den unge ikke opholder sig her i landet, kan dog betyde, at det kan være svært for kommunen at oplyse sagen. Det kræver, at kommunen er i besiddelse af et tilstrækkeligt oplysningsgrundlag f.eks. i form af tidligere indhentede oplysninger, for at afgørelse kan træffes.

Såfremt kommunen finder, at der er grundlag for at træffe afgørelse om f.eks. anbringelse af barnet eller den unge uden for hjemmet, vil kommunen derfor også have hjemmel til at afholde udgifter til, at eventuelle foranstaltninger effektueres. Det betyder bl.a., at kommunen vil kunne afholde udgifter til barnets hjemrejse, hvis dette er nødvendigt for at bringe barnet hjem til f.eks. en anbringelse. Kommunen har dog ikke myndighedsbeføjelser uden for landets grænser.

For så vidt angår unge på genopdragelsesrejse, unge der sendes til udlandet med henblik på tvangsægteskab samt ufrivilligt efterladte ægtefæller og børn, har Udenrigstjenesten bl.a. til opgave at hjælpe danske statsborgere og udenlandske statsborgere med fast bopæl i Danmark i nød i udlandet. En dansk repræsentation vil således i disse tilfælde inden for rammerne af opholdslandets love og bestemmelser yde hjælp og vejledning til den pågældende. Udenlandske

børn på genopdragelsesrejse i oprindelseslandet samt udenlandske voksne og børn, som tvangsgiftes eller efterlades i udlandet, vil derfor også få hjælp fra Udenrigstjenesten, såfremt de forud for deres ophold i udlandet har haft fast ophold i Danmark. Ambassadens bistand vil i videst muligt omfang blive planlagt i samarbejde med personen, og der foretages en konkret vurdering af løsningsmuligheder i hver enkelt sag.

De forskellige løsningsmuligheder i en sag vil blive vurderet under hensyntagen til, at løsningen ikke må være i strid med lokal lovgivning. I mange lande vil forældres tvangsmæssige midlertidige anbringelse af et barn i oprindelseslandet f.eks. ikke nødvendigvis blive anerkendt som lovstridigt. Tilsvarende er det i en række lande muligt for forældre eller andre pårørende at nedlægge forbud mod et barns udrejse af landet. Hvis familien eller de stedlige myndigheder modarbejder et barns udrejse, kan det derfor være vanskeligt for ambassaderne at hjælpe barnet. Det samme gør sig gældende i forhold til efterladte børn og ægtefæller samt tvangsgiftede myndige personer. I mange lande kan f.eks. både forældre og ægtefæller også nedlægge forbud mod, at en ægtefælle eller et voksent barn udrejser fra landet.

Ambassaderne yder først og fremmest praktisk bistand i forhold til hjemreisen. Hvis der er lovgivningsmæssige forhold, der gør, at familien kan anmode de lokale myndigheder om udrejseforbud, så vedkommende ikke umiddelbart kan få lov til at udrejse af landet, vil ambassaden indgå i en dialog med familien for at søge at opnå en mæglingssløsning, som kan sikre ophævelse af udrejseforbuddet og dermed udrejse af landet.

Udenrigsministeriet har de seneste år haft succes med forebyggende rådgivning i Danmark. Ministeriet har således oparbejdet et godt samarbejde med kvindekrisecentre, etniske konsulenter, kommunerne og politiet. Samarbejdet omfatter bl.a. netværksmøder og faste samarbejdspartnere, som man kan tage kontakt til i aktuelle sager. Udenrigsministeriets samarbejdspartnere kan via deres kontakt med de nydanske unge viderebringe information om den situation, de unge risikerer at ende i, hvis de tager med til udlandet. Herved kan det både forebygges, at situationen overhovedet opstår, og kvinderne og de unge kan informeres om, at de har mulighed for at få hjælp fra en dansk ambassade, hvis de bliver frataget deres pas og papirer i udlandet. Udenrigsministeriet yder også direkte rådgivning til nydanske borgere, som er nervøse for en forestående udlandsrejse.

Også internationalt politisamarbejde kan nævnes i denne sammenhæng. Dansk politi har – og prioriterer til stadighed at have – et veludviklet samarbejde med udenlandske politimyndigheder i både Norden, Europa og resten af verden. Dansk politi har ligeledes et godt samarbejde med en lang række nationale politiorganisationer i hele verden og har desuden udstationeret forbindelsesofficerer i flere strategisk udvalgte lande. Denne internationale indsats har bl.a. medført, at dansk politi har haft et positivt bilateralt samarbejde med relevante lande i sager vedrørende æresrelaterede konflikter.

DEN FREMADRETTEDE INDSATS MOD GENOPDRAGELSESSREJSER

Trods den indsats, der allerede eksisterer, sendes nogle borgere stadig på genopdragelsesrejser og andre ufrivillige udlandsophold. For at styrke indsatsen for de børn og unge, der er i risiko for at blive sendt på genopdragelsesrejse eller et andet ufrivilligt udlandsophold, før det sker, samt indsatsen for dem, der befinder sig i udlandet eller vender hjem efter et sådant ophold, iværksættes en række nye initiativer.

INFORMATION TIL GRUNDSKOLER, UNGDOMSUDDANNELSER OG FOR- ÆLDRE

For at hjælpe børn og unge, der frygter at blive sendt på eller er blevet sendt på genopdragelsesrejse, skal det sikres, at fagfolk, der møder de unge, såsom lærere, studievejledere mv., kender problematikken og ved, hvor de selv og de unge kan få rådgivning. Endvidere skal skolernes indberetningspligt, jf. denne strategis kapitel 2, om elevers fravær til kommunen sikres opfyldt, således at kommunen har mulighed for at reagere med sanktioner samt iværksætte tiltag i henhold til serviceloven over for barnet og familien.

For at forebygge, at forældre sender deres børn på genopdragelsesrejse, er det samtidig nødvendigt, at nydanske forældre, der overvejer dette, kender til reglerne og de mulige konsekvenser, en genopdragelsesrejse kan få, dels for barnets trivsel, dels for barnets opholdstilladelse og dels for familiens økonomi.

NYE INITIATIVER

Netbaseret informationsmateriale til grundskoler, ungdomsuddannelser og forældre

Social- og Integrationsministeriet udarbejder netbaseret informationsmateriale til grundskoler, ungdomsuddannelser og forældre om genopdragelsesrejser.

Materialet målrettet grundskoler og ungdomsuddannelser skal give lærere, studievejledere mv. et større kendskab til problematikken og dermed forbedre deres mulighed for at håndtere situationer, hvor børn eller unge er i risiko for at skulle sendes på genopdragelsesrejse eller et andet længerevarende, ufrivilligt udlandsophold. Materialet skal endvidere støtte skolerne i at opfylde deres indberetningspligt til kommunerne. Materialet skal bl.a. indeholde information om forskellige regler på området, rådgivningstilbud mv.

Informationsmaterialet målrettet forældrene skal give forældrene kendskab til børns rettigheder, viden om, hvor de kan henvende sig, hvis de har problemer med deres børn, samt kendskab til de retlige konsekvenser af at sende børn på genopdragelsesrejse eller andre længerevarende udlandsophold. Materialet skal desuden indeholde en beskrivelse af de konsekvenser af mere psykisk og trivselsrelateret karakter, et ufrivilligt udlandsophold kan få for et barn. Informationsmaterialet på dansk oversættes til relevante sprog.

Informationsmaterialet til skolerne lægges på Social- og Integrationsministeriets hjemmeside og på undervisningsportalen emu.dk. Endvidere udsendes information om materialet til alle landets skoler og ungdomsuddannelser. Information om materialet til forældrene sendes bl.a. til aktører, der gennemfører integrationsprojekter, og andre, der møder forældremålgruppen i deres daglige arbejde.

INFORMATION TIL KOMMUNERNE OM GENOPDRAGELSESREJSER

Det skal sikres, at kommunerne har viden om genopdragelsesrejser og kendskab til de gældende regler på området, så de kan håndtere sager af denne art korrekt og optimalt. Det er kommunen, der modtager indberetning fra skoler og institutioner om

elevers fravær, jf. denne strategis kapitel 2, i forbindelse med udlandsophold, ligesom det som udgangspunkt er kommunen, der overtager sagen, når Udenrigsministeriet har hjulpet en borger hjem efter genopdragelsesrejse eller andet ufrivilligt ophold i udlandet. Det kan have afgørende betydning for den unges trivsel og liv, at kommunen handler hensigtsmæssigt i disse sager.

NYE INITIATIVER

Informationsbrev til kommuner om genopdragelsesrejser mv.

Integrationsministeriet har i 2007 udarbejdet informationsmateriale til kommunerne om genopdragelsesrejser. Materialet indeholder en beskrivelse af de negative konsekvenser af genopdragelsesrejser, lovgivning, initiativer og redskaber, der generelt kan styrke kommunernes håndtering af sager om genopdragelsesrejser, ambassadernes rolle i disse sager samt rådgivningsinstanser mv. Social- og Integrationsministeriet reviderer og opdaterer materialet, der sendes til landets kommuner og lægges på ministeriets hjemmeside.

OPKVALIFICERING AF MEDARBEJDERE PÅ AMBASSADER

Udenrigsministeriet har på en lang række områder instruktureret deres ambassademedarbejdere om, hvordan de skal håndtere forskellige typer sager. Dette gælder også sager vedrørende tvangsægteskaber, genopdragelsesrejser og efterladte ægtefæller og børn i udlandet. Denne instruks opdateres løbende.

For yderligere at styrke ambassadernes arbejde med genopdragelsesrejser og andre ufrivillige udlandsophold er det nødvendigt at sikre, at relevante medarbejdere på relevante ambassader har den fornødne viden om mekanismerne bag genopdragelsesrejser, gældende lovgivning og retningslinjer samt kendskab til hjælpeforanstaltninger i Danmark.

NYE INITIATIVER

Udsendelsesforberedende modul og efteruddannelse af medarbejdere på ambassaderne

Der indføres et særligt modul i uddannelsen/forberedelsen af ambassadeansatte. Det udsendelsesforberedende modul skal indeholde viden om æresrelaterede konflikter, tvangsægteskaber, genopdragelsesrejser, gældende lovgivning og retningslinjer på området samt oplysning og kontaktdata til relevante hjælpeorganisationer mv. i Danmark. Ansatte, der skal have særligt med området at gøre, tilbydes individuel oplæring. Endvidere efteruddannes allerede udstationerede medarbejdere på relevante ambassader, så de også får den nødvendige viden. Det udsendelsesforberedende modul og efteruddannelsen etableres i samarbejde mellem Social- og Integrationsministeriet og Udenrigsministeriet.

SÆRLIG STØTTE TIL BØRN, DER VENDER HJEM FRA GENOPDRAGELSE SREJSE

Børn og unge, der vender hjem efter en genopdragelsesrejse eller andet ufrivilligt udlandsophold, vil ofte opleve vanskeligheder med at skulle fungere og begå sig i det danske samfund igen. De har levet under andre kulturelle normer og har måske været

underlagt en stærk social kontrol, og de kan som følge heraf opleve vanskeligheder af social, psykologisk og faglig karakter, når de kommer tilbage til Danmark. Det er derfor vigtigt, at kommunen er opmærksom på, om barnet eller den unge har behov for særlig støtte efter servicelovens kapitel 11. Det er desuden vigtigt, at der eksisterer tilbud med særlig viden om støtte til børn og unge hjemvendt til Danmark efter genopdragelsesrejse eller andet ufrivilligt udlandsophold.

NYE INITIATIVER

Støtte efter serviceloven til hjemvendte børn og unge

Når Udenrigsministeriet hjælper en ung hjem fra en genopdragelsesrejse eller andet ufrivilligt udlandsophold, tager Udenrigsministeriet kontakt til kommunen, som skal modtage den unge. For at sikre, at den unge modtager eventuel nødvendig støtte ved hjemvenden, vil Udenrigsministeriet ved overleveringen sende et brev til kommunen, hvorefter det fremgår, at kommunen skal overveje, om der er grundlag for at vurdere, om barnet eller den unge skal tilbydes særlig støtte efter serviceloven som f.eks. tilbud om psykologhjælp, kontaktperson eller en familierådgiver. Det vil desuden blive skrevet ind i vejledningen til serviceloven, at kommunen ved et barns/en ungs hjemvenden fra genopdragelsesrejse eller andet ufrivilligt udlandsophold skal overveje, om der er grundlag for at vurdere, om der skal ydes særlig støtte efter serviceloven, jf. i øvrigt denne strategis kapitel 3 herom.

Psykologtilbud fra LOKK

LOKKs tilbud om psykologhjælp til unge, der har været udsat for æresrelaterede konflikter, udvides til i større omfang også at kunne yde støtte til børn og unge, der vender hjem efter genopdragelsesrejse eller andet længerevarende ufrivilligt ophold i udlandet. Information om LOKK's tilbud distribueres til bl.a. kommuner, Udenrigsministeriet mv.

UNGE-ERKLÆRING OG HOTLINE

Børn og unge, der er bekymrede for at blive sendt på genopdragelsesrejse eller andet ufrivilligt udlandsophold, skal have mulighed for at gøre myndighederne opmærksomme på, at de muligvis i den nærmeste fremtid mod deres vilje vil opholde sig i udlandet. Samtidig skal de have mulighed

for at oplyse, at de frygter en uønsket forlovelse eller et tvangsægteskab i udlandet.

Der er desuden brug for, at den unge kan give disse oplysninger vedrørende den forestående udlandsrejse til en person, der kan være behjælpelig i forhold til at få den unge hjem til Danmark igen.

NYE INITIATIVER

Unge-erklæring og hotline

Inspireret af tiltag i bl.a. Holland, England og Norge udarbejder Social- og Integrationsministeriet i samarbejde med Udenrigsministeriet en blanket, som unge, der frygter genopdragelsesrejse eller andet ufrivilligt udlandsophold, kan udfylde. Blanketten vil indeholde en erklæring om, at de ikke ønsker et udlandsophold af længere varighed eller et påtænkt ægteskab i hjemlandet. Der vil desuden på blanketten være mulighed for at udfylde information om rejsedestination, adressen på feriemål, formål med rejsen, aftalt hjemrejsetidspunkt, oplysning om hjemrejseflyselskab og fly, pålidelige kontaktpersoner i Danmark og oprindelseslandet mv. Erklæringen kan efterlades hos en voksen, den unge har tillid til. Såfremt den unge ikke kommer tilbage til Danmark til forventet tidspunkt, eller der af anden årsag er formodning om, at den unges mistanke er blevet til en realitet, kan denne person aflevere erklæringen til myndighederne. Der etableres desuden en hotline, som man kan ringe gratis til i sådanne tilfælde. Hotlinen forankres i LOKK

OMFANGET AF GENOPDRAGELSESRJESER MV.

Der er behov for at tilvejebringe et overblik over omfanget af genopdragelsesrejser. Det er ikke muligt at få et eksakt tal på antallet af genopdragelsesrejser, da det må formodes, at en række af tilfældene ikke kommer til myndighedernes kendskab. Derimod er det muligt at få et statistisk overblik over antallet af indberetninger om børns udlands-

ophold mv., idet der som beskrevet i kapitel 2 om den eksisterende indsats, er indført pligt for daginstitutioner og skoler til at indberette fravær i forbindelse med børns udlandsophold mv. til kommunen, ligesom der i udlændingeloven er indført en indberetningspligt for kommunerne til Udlændingestyrelsen om sager, hvor der er kendskab til eller begrundet mistanke om, at børn har opholdt sig i udlandet i mere end tre måneder på genopdragelsesrejse, jf. kapitel 2.

NYE INITIATIVER

Centrale indberetningssystemer

Der iværksættes et samarbejde mellem relevante myndigheder med henblik på at tilvejebringe et statistisk overblik over omfanget af genopdragelsesrejser mv.

HJEMTRANSPORT AF VOKSNE

I nogle tilfælde når børn, der er sendt på genopdragelsesrejse, at blive 18 år, mens de opholder sig ufrivilligt i udlandet. I andre tilfælde efterlades som beskrevet f.eks. ægtefæller over 18 år mod deres vilje i udlandet, fordi de i familiens øjne krænker dennes ære.

Hvis det lykkes for borgere over 18 år, der har været sendt på genopdragelsesrejse

eller et andet ufrivilligt udlandsophold, at flygte fra familien og henvende sig til den danske ambassade, er der ikke hjemmel til at betale for vedkommendes hjemtransport. Dette betyder, at Udenrigsministeriet i nogle tilfælde ikke kan hjælpe borgere hjem, som har opholdt sig ufrivilligt i udlandet, og som det er lykket at flygte, medmindre borgeren selv har midler til at betale for hjemtransport. Disse borgere efterlades således i udlandet uden mulighed for at komme hjem.

NYE INITIATIVER

Hjemmel til hjemtransport af voksne

Der skabes hjemmel til, at kommunerne kan betale for hjemtransport i tilfælde, hvor borgere over 18 år har opholdt sig ufrivilligt i hjemlandet og ikke selv er i stand til at betale for hjemtransport.

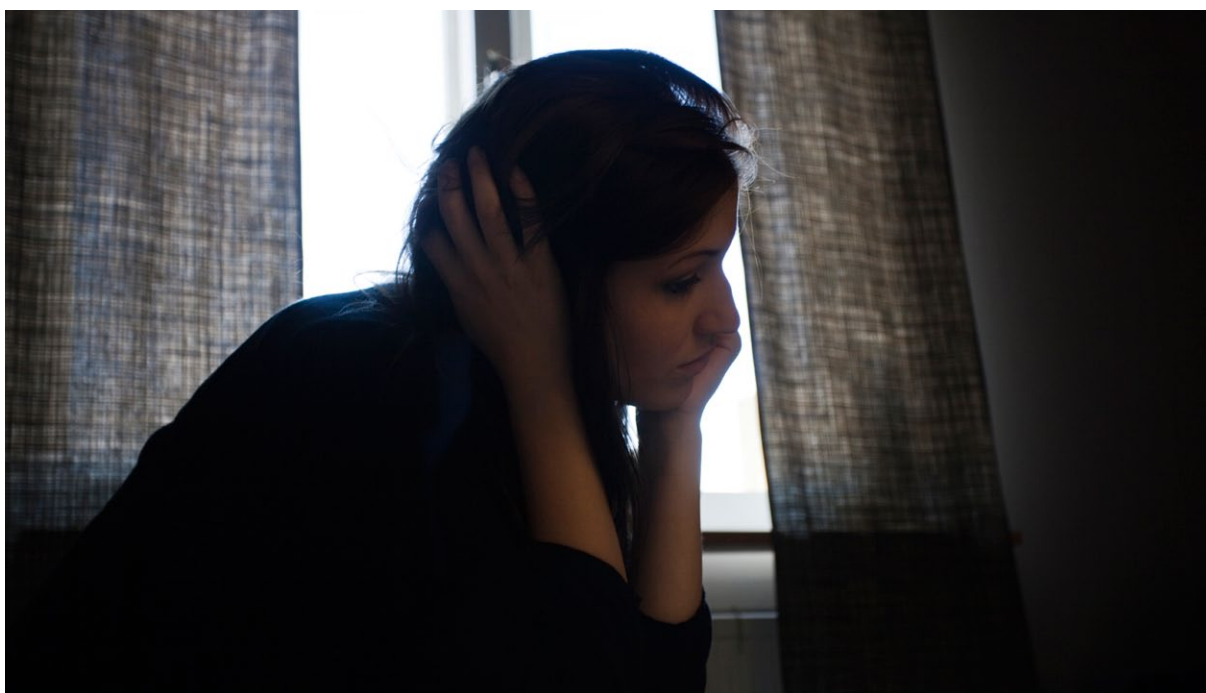
KAPITEL 6. STØTTE TIL DE UNGE

Der findes i dag en række initiativer, hvor de unge kan få støtte og hjælp, hvis de står i en æresrelateret konflikt med familien. Det omfatter, som beskrevet i kapitel 2, bl.a. rådgivning, bosteder, konfliktmægling mv. Der er imidlertid behov for at styrke støtten til de unge på flere områder. Der er f.eks. behov for tilbud om sikre opholdspladser til unge mænd, som er ofre for æresrelaterede konflikter. Der er desuden behov for at styrke kvindekrisecentrenes tilbud til unge, der oplever æresrelaterede konflikter. Derudover er der behov for fokus på, hvordan man kan styrke de unge ved hjælp af empowermentstrategier, altså initiativer, der er med til at styrke de unges selvstændighed og evne til at træffe egne valg samt til at klare sig på lige fod med andre jævnaldrende. Der er ydermere behov for at sikre en tidlig og

forebyggende indsats, tæt på børnene og de unge, der, hvor de er. Der kan endelig i helt særlige tilfælde være behov for at kunne få en borger placeret på et krisecenter i udlandet.

SÆRLIG STØTTE TIL UNGE MÆND

Der eksisterer ikke tilbud om sikre opholdspladser til mænd alene. Erfaringerne viser, at også unge mænd oplever æresrelaterede konflikter af en sådan karakter, at de er nødt til at flygte fra familien. Et brud med familien kan f.eks. skyldes konflikter vedrørende tvangsægteskab, skilsmisse fra en af familien valgt hustru, en kæreste, som familien ikke vil acceptere, homoseksualitet

eller at en ung mand ikke vil efterkomme familiens krav om, at han skal kontrollere eller sanktionere et andet familiemedlem, som ikke lever op til familiens æreskodeks.

Familiens reaktion i sådanne situationer kan medføre trusler, anvendelse af vold mv., som betyder, at den unge mand har brug for et sikkert opholdssted.

NYE INITIATIVER

Opholdspladser til mænd

Social- og Integrationsministeriet finansierer etableringen af et antal sikre opholdspladser til unge mænd, der flygter fra familien på grund af æresrelaterede konflikter. Dette kan ske som selvstændige tilbud eller i tilknytning til andre bosteder, hvor unge mænd kan få den fornødne sikkerhed, rådgivning og støtte.

SÆRLIG INDSATS PÅ KVINDEKRISE-CENTRE

De almindelige kvindekrisecentre møder også kvinder, der har været udsat for æresrelateret vold fra deres mand eller familie.

Nogle kvindekrisecentre har behov for at blive opkvalificeret i forhold til, hvordan de bedst hjælper disse kvinder. Andre kvindekrisecentre har arbejdet en del med denne gruppe og har derfor opbygget en erfaring på området – også i forhold til forebyggelse.

NYE INITIATIVER

Indsats på kvindekrisecentre

Der iværksættes en særlig indsats i forhold til kvindekrisecentrenes arbejde med kvinder udsat for æresrelateret vold. Indsatsen skal bl.a. omfatte opkvalificering af medarbejdere på kvindekrisecentrene i forhold til arbejdet med kvinder, der har været udsat for æresrelateret vold. Der kan f.eks. ske en særlig opkvalificering af udvalgte krisecentre, som bliver særligt egnede til at huse denne målgruppe. Der kan desuden uddannes ressourcepersoner i disse krisecentre, som kan rådgive og uddanne andre krisecentre i forhold til kvinder, der har været udsat for æresrelateret vold. Desuden skal indsatsen omfatte aktiviteter i regi af kvindekrisecentrene til forebyggelse af æresrelaterede konflikter. Initiativet udvikles i samarbejde med LOKK og en række kvindekrisecentre.

OPHOLD PÅ BOSTEDER OG KRISE-CENTRE I UDLANDET

I sager, hvor det vurderes, at en borger er særlig udsat i forhold til æresrelaterede overgreb fra familiens side, kan der være brug for et samarbejde på tværs af lande-

grænser. I tilfælde, hvor det skønnes nødvendigt for borgerens sikkerhed at komme helt ud af landet, er der f.eks. brug for et samarbejde med henblik på, at sikre bosteder i udlandet kan modtage unge fra andre lande.

NYE INITIATIVER

Netværk mellem krisecentre og sikre bosteder på tværs af grænser

Der etableres et netværk mellem krisecentre og særligt sikre bosteder i Danmark og i landene omkring Danmark, der har erfaring med at modtage borgere, som flygter fra æresrelaterede konflikter med familien. Netværket har blandt andet til formål at etablere et samarbejde om at kunne tilbyde pladser til borgere fra netværkets lande, hvor det skønnes nødvendigt af hensyn til den unges sikkerhed at blive bosat midlertidigt uden for landets grænser. Netværket kan i den forbindelse eventuelt inddrage andre relevante aktører, herunder politiet.

NAVNE- OG ADRESSEBESKYTTELSE

Alle personer med et personnummer er registreret i Det Centrale Personregister (CPR), herunder med navn og adresse. CPR-loven giver mulighed for, at personer kan få registreret navne- og adressebeskyttelse i CPR, således at disse oplysninger ikke må videregives til private.

CPR-loven og persondatalovens regler beskytter allerede i dag borgerne mod uretmæssig udlevering af deres beskyttede navn og adresse.

Udlevering af beskyttede navne- og adresseoplysninger fra CPR vil ofte være forbundet

med uretmæssig brug af adgangen til CPR. Med henblik på at skærpe opmærksomheden omkring reglerne og hindre uretmæssige opslag, har Økonomi- og Indenrigsministeriet udviklet en løsning, hvorefter der i forbindelse med log-in til CPR umiddelbart efter åbningsbilledet, og inden der opnås adgang til selve systemet, er indsat en særlig advarsel, som gør opmærksom på, at alle opslag og søgninger logges i systemet, og at uretmæssig udlevering af oplysninger fra CPR er strafbart.

Alle opslag og søgninger registreres og opbevares (logges) i systemet i 6 måneder. Politiet vil herefter kunne bruge de loggede oplysninger til efterforskning af sager om

uberettiget videregivelse af oplysninger fra CPR-registeret. Det bemærkes i den forbindelse, at en offentligt ansat medarbejder, som uretmæssigt foretager opslag, søgninger eller udlevering af oplysninger fra CPR, straffes med bøde, medmindre højere straf er forskyldt efter den øvrige lovgivning, jf. CPR-lovens § 57, stk. 1, nr. 4.

Det kan overvejes, om adressebeskyttelse i helt særlige tilfælde, som f.eks. i alvorlige æresrelaterede sager, kan forbedres yderligere.

NYE INITIATIVER

Udvidet navne- og adressebeskyttelse

Regeringen vil overveje, om beskyttelsen af visse personers adresser i CPR-registeret kan forbedres yderligere, således at der i helt særlige tilfælde etableres en beskyttelse, der rækker ud over den sædvanlige adressebeskyttelse. En sådan beskyttelse vil kunne medvirke til at øge sikkerheden for personer, der eksempelvis er ofre i sager af æresrelateret karakter.

EFTERVÆRN OG OPFØLGNING FOR UNGE

Når en ung har oplevet alvorlige æresrelaterede konflikter, af en sådan karakter, at myndighederne har været involveret, kan der være en risiko for, at familien vil forsøge at få kontrol over den unge igen, når kommunen, politiet eller andre aktører har sluppet sagen. Ligeledes vil mange unge, der bryder med familien efter æresrelaterede konflikter, have brug for ekstra støtte til f.eks. at påbegynde eller fastholde uddannelse eller arbejde, netværksopbygning mv. Der skal således følges op i forhold til barnet/den unge, så der sikres en "langtids-

effekt" af indsatsen, og så barnet/den unge ikke kommer til at stå i de samme problemer med familien, når myndighederne slipper sagen.

Fagfolks erfaringer viser, at nogle af de unge, der søger hjælp i forbindelse med æresrelaterede konflikter, ikke i samme grad som deres etnisk danske kammerater udviser selvstændighed nok i forhold til f.eks. at kunne navigere i det danske system. Flere har eksempelvis brug for ekstra støtte til at kunne klare sig selv og begå sig i forhold til egen bolig, kontakt til kommunen, pasning af job og studier mv. Særligt har mange af pigerne levet en beskyttet tilværelse, hvor andre i familien har truffet

vigtige beslutninger på deres vegne. Nogle af de unge kender således ikke til basale samfunksfunktioner og ved f.eks. ikke, hvordan man opretter en bankkonto eller betaler en regning, og har ingen erfaring med at forvalte deres egen økonomi.

Der er brug for en ekstra indsats i form af et forbedret efterværn og opfølgning for denne gruppe af unge.

NYE INITIATIVER

Efterværn og opfølgning

Der etableres en udvidet efterværns-/opfølgningsindsats for unge, der har oplevet alvorlige æresrelaterede konflikter. Indsatsen skal både omfatte unge, der har haft ophold på krisecentre, bosteder mv., men også unge, der ikke har haft et sådant ophold, men har haft eller står i en alvorlig æresrelateret konflikt med familien. Indsatsen iværksættes dels med henblik på at styrke de unges selvstændighed, så de opnår en hverdag med uddannelse, arbejde, venner mv., dels med henblik på at undgå, at de unge på grund af manglende autonomi accepterer f.eks. et tvangsægteskab for atter at opnå tryghed hos familien.

Indsatsen tilrettelægges på baggrund af en kortlægning af erfaringerne med efterværn og mægling, som på opdrag fra Ministeriet for Ligestilling og Kirke og Social- og Integrationsministeriet forventes afsluttet i efteråret 2012. Indsatsen iværksættes af Social- og Integrationsministeriet.

Netværksgrupper for unge

Social- og Integrationsministeriet etablerer som pilotprojekt netværk/støttegrupper for unge, der har oplevet æresrelaterede konflikter. Formålet med projektet er, at de unge styrkes ved at deltage i et netværk, hvor de kan dele deres erfaringer med andre, få mulighed for at tale om svære ting mv. Pilotprojektet forankres i en række klubber i et boligområde, hvor målgruppen kommer fast. Der ansættes en ressourceperson på området, der dækker alle klubberne. Ressourcepersonen skal bl.a. facilitere netværkene, støtte og vejlede personalet samt hjælpe og støtte de unge.

Mentorordning for unge

Det eksisterende mentornetværk Connect for unge nydanske kvinder mellem 18 og 25 år, som er beskrevet i kapitel 2, forlænges og udvides til bl.a. at dække flere geografiske områder. Connect tilbyder mentorer til unge kvinder, der på grund af æresrelaterede konflikter har måttet bryde kontakten til deres familie og i nogle tilfælde også deres netværk. Mentorerne støtter de unge i at kunne stå på egne ben og klare hverdagens

udfordringer, f.eks. efter endt ophold på et krisecenter. Projektet skal udvides til også at kunne tilbyde en mentor til unge mænd, der oplever æresrelaterede konflikter. Projektet skal også kunne tilbyde mentorer til kvinder, der ønsker skilsmisse/er blevet skilt mod familiens vilje, eller fastholdes i et uønsket samlivsforhold pga. religiøse normer, socialt pres mv.

EMPOWERMENT

Flere unge, som bl.a. LOKK møder i deres rådgivning, giver udtryk for, at det er meget svært at skulle træffe valg og stå ved dem, når valget udfordrer familiens normer for en ”pæn pige” eller en ”god søn”. Unge, der lever i familier med en konservativ opfattelse af kønsroller og med stærke holdnin-

ger til en ærefuld opførsel, oplever det som særlig svært, når de skal træffe valg vedr. f.eks. kæreste, ægtefælle, påklædning, seksuel aktivitet mv., der strider mod familiens ønske. Mange unge har som følge heraf brug for tilbud om støtte og hjælp til at kunne handle selvstændigt og træffe valg for deres eget liv.

NYE INITIATIVER

Workshops til unge

Social- og Integrationsministeriet etablerer og tilbyder workshops for unge, der har været udsat for æresrelaterede konflikter. De unge kan her bl.a. arbejde med at styrke deres selvstændighed i handling og ord og gøre dem i stand til at træffe selvstændige valg. Endvidere vil der være fokus på, hvordan man kan styrke de unges mulighed for at gå i konstruktiv dialog med deres forældre. Tilbuddet udarbejdes og forankres i samarbejde med relevante aktører på området. De unge rekrutteres bl.a. via LOKK og R.E.D., ved Dialogkorpsarrangementer samt i samarbejde med relevante organisationer som f.eks. Ny-Dansk Ungdomsråd. Som led i initiativet iværksættes et særligt uddannelsesprojekt for piger og personale i eksisterende pigeklubber i udsatte boligområder, hvor både pigerne og personalet får undervisning om æresrelaterede konflikter og metoder til at styrke pigernes selvstændiggørelse og beslutningsdygtighed i forhold til disse konflikter. Projektet iværksættes af Social- og Integrationsministeriet.

INDSATS I GRUNDSKOLER

Lærerne i grundskolen gør en stor indsats i forhold til børn og unge i Danmark, også når det handler om at støtte børn, der har sociale problemer mv. Lærerne i grundskolen har dog ikke altid tid eller viden nok til at kunne identificere de unge, der kæmper med æresrelaterede konflikter. Skolen er imidlertid et oplagt sted at opdage unge, der har problemer af æresrelateret karakter, og sætte ind med støtte. I nogle tilfælde vil læreren være den, som de unge betror sig til, når de har problemer med familien. Men problemstillinger af æresrelateret art kan

være vanskelige at gå til, og mange lærere kan være usikre på, hvordan de skal hjælpe og støtte af frygt for at gøre noget forkert eller ødelægge samarbejdsforholdet til forældrene eller forværre konflikten. Erfaringerne viser endvidere, at nogle lærere opfatter æresrelaterede problematikker som værende af privat karakter, og de ønsker ikke med deres indblanding at stille sig kritisk over for andres kulturelle normer og valg af opdragelsesmetoder. I flere tilfælde har de unge ikke desto mindre brug for at blive taget alvorligt og få hjælp, før konflikten udvikler sig.

NYE INITIATIVER

Vejledere på grundskoler

Der etableres en vejlederfunktion med særlig viden om æresrelaterede konflikter på udvalgte grundskoler. Der vil være tale om et mindre antal kommuner, hvor der bor mange nydanskere. Vejlederne skal kunne identificere, støtte og rådgive unge, der oplever æresrelaterede konflikter. De unge skal således have mulighed for at henvende sig til vejlederen for at få støtte og vejledning, hvis den unge står i en æresrelateret konflikt. Vejlederne skal have et tæt samarbejde med kommunen og med andre støttetilbud.

Vejlederne skal derudover dels vejlede lærerne i, hvordan de hjælper den enkelte unge, der oplever konflikter af æresrelateret karakter, og dels i hvordan de bedst sætter emnet på dagsordenen i undervisningen. Endvidere skal der være mulighed for, at også SFO-personale og klubpersonale fra SFO'er og klubber med børn og unge fra de relevante skoler kan opsøge vejlederen.

Vejlederne kan f.eks. være skole-hjem-vejledere, skolesundhedsplejersker, lærere, skole-socialrådgivere m.fl., som opkvalificeres til at kunne varetage funktionen, og som allerede har en funktion på skolen. Der etableres desuden en pulje, der skal dække omkostningerne ved de timer, som vejlederne anvender på opgaven. Det aftales med den enkelte skole/kommune, hvordan ordningen mest hensigtsmæssigt etableres. Ved at opkvalificere en allerede eksisterende fagperson på skolerne forventes det, at de unge tør opsøge vejlederne og ikke afstår fra muligheden af f.eks. frygt for, at det kommer til familiens kendskab via andre elever på skolen. Social- og Integrationsministeriet og Ministeriet for Børn og Undervisning udmønter initiativet.

KAPITEL 7. FOREBYGGELSE, OPLYSNING OG HOLDNINGSBEARBEJDNING

Som det fremgår af kapitel 2 om den eksisterende indsats, er der allerede iværksat en lang række initiativer, som skal medvirke til at forebygge æresrelaterede konflikter. Imidlertid viser bl.a. de stigende antal henvendelser til både LOKK og R.E.D. samt den nævnte undersøgelse af social kontrol, at der stadig er mange unge, som oplever social kontrol og alvorlige æresrelaterede konflikter med familien.

Samtidig ved mange unge og mange forældre ikke, hvor de kan gå hen, når de oplever æresrelaterede konflikter. Strategien skal, med henblik på at færre unge udsættes for æresrelaterede konflikter, sikre øget oplysning til både de unge og forældrene om de støtte- og rådgivningstilbud der findes.

Med henblik på i fremtiden at skabe reelle holdningsændringer er der et særligt behov for en indsats i form af holdningsbearbejdning blandt både de unge og deres forældre. En del forældre ønsker at fastholde traditioner og opdragelsesmetoder, der sikrer, at familiens omdømme opretholdes i de etniske minoritetsmiljøer. Det er derfor afgørende at nå forældrene med en holdningsbearbejdende indsats.

Men også nogle af de unge har holdninger, der understøtter social kontrol og manglende ligestilling mellem kønnene. Både en del af de unge kvinder og de unge mænd har holdninger, der opretholder traditionelle kønsroller og begrænsninger i særligt pigernes livsudfoldelse. Det betyder, at en del

af både de unge kvinder og de unge mænd ikke blot er ofre for æresrelaterede konflikter og social kontrol, men også udøvere af social kontrol mv. Således videreføres disse holdninger og den sociale kontrol i de unge generationer ved f.eks. sladder, opsyn og kontrol. De unge mænd er ifølge undersøgelsen om social kontrol i videre udstrækning end de unge kvinder udøvere af social kontrol.

Det er derfor altafgørende, at strategien når ud til både forældre og de unge – mænd som kvinder – med oplysning og holdningsbearbejdende initiativer.

INDDRAGELSE AF LOKALE AKTØRER

Det kan være svært at nå ud til de mest socialt isolerede familier, og særligt forældregruppen kan være vanskelig at nå. For at nå bredt ud til flest muligt unge og forældre er det derfor vigtigt at inddrage alle relevante aktører, der kan være med til at fremme oplysning og holdningsbearbejdning. En række etniske minoritetsforeninger og andre lokale aktører kan være med til at skabe et trygt rum for dialog om problematikken, og de skal derfor aktivt inddrages i indsatsen.

NYE INITIATIVER

Informationsmateriale, fyraftensmøder og samarbejdsaftaler med lokale aktører

Social- og Integrationsministeriet udarbejder et faktuel informationsmateriale, der indeholder oplysninger om æresrelaterede konflikter, rettigheder og støttemuligheder som kan anvendes bredt af lokale aktører, der ønsker at arbejde med problematikken blandt unge og forældre. Materialet kan anvendes som inspirationsmateriale, baggrund for dialogaktiviteter, uddeles som oplysningsmateriale mv. Materialet vil bl.a. være tilgængeligt på ministeriets hjemmeside, og der vil blive sendt information ud om materialet til en lang række relevante organisationer. Materialet skal desuden distribueres via lokale samarbejdspartnere jf. bl.a. nedenfor samt ved Social- og Integrationsministeriets Dialogkorps' arrangementer.

Social- og Integrationsministeriet etablerer desuden tilbud om fyraftensmøder, hvor foreninger, klubber, integrationsråd, beboerrådgivere mv., som ønsker at arbejde med forebyggelse af æresrelaterede konflikter blandt unge og forældre i deres lokalområde, kan få viden om æresrelaterede konflikter, støtte- og rådgivningsmuligheder og om, hvordan de kan arbejde med problematikken på en hensigtsmæssig måde.

Desuden indgår Social- og Integrationsministeriet samarbejdsaftaler med relevante aktører i udvalgte boligområder, hvor der bor mange nydanskere med henblik på at sætte problematikken om æresrelaterede konflikter på dagsordenen blandt områdets unge og forældre. Aktørerne skal være med til at sikre forankring af indsatsen lokalt. Der kan f.eks. indgås samarbejdsaftaler med lokale boligforeninger og biblioteker/medborgercentre i boligområderne, som i forvejen gennemfører en række integrationsprojekter og aktiviteter for unge og forældre.

TIDLIG INDSATS

For at skabe varige forandringer og forbygge æresrelaterede konflikter er det vigtigt at sætte ind med en tidlig indsats allerede i skolen. De unge skal kende deres individuelle rettigheder, deres ret til at bestemme over egen krop, retten til selv at vælge deres partner, retten til ligestilling mellem kønnene og retten til ikke at acceptere social kontrol, tvang, trusler og vold fra familien.

På den måde vil de unge blive bedre rustede til at stå fast på egne rettigheder og til at tage dialogen med deres familie herom. Lærerne i Folkeskolen gør allerede i dag en stor indsats for at uddanne de unge til at kunne tage stilling og handle og til at have tillid til deres egne muligheder. Dette er en del af Folkeskolens formål, ligesom Folkeskolen skal være præget af åndsfrihed, ligeværd og demokrati.

Det kan imidlertid være vanskeligt for nogle unge, der lever i familier med et stærkt æreskodeks, umiddelbart at overføre disse egenskaber og principper til deres eget liv i familien. Der er derfor behov for at støtte lærerne i mere målrettet at nå de unge, der har æreskodekset tæt inde på livet. For mange lærere er æresrelaterede konflikter

et forholdsvis ukendt emne, som det kan være vanskeligt at håndtere. For at hjælpe lærerne og dermed de unge er det derfor vigtigt, at der tilvejebringes undervisningsmateriale, som adresserer denne problematik, så der kan sættes ind med en ekstra indsats allerede i grundskolen.

NYE INITIATIVER

Undervisningsmateriale

Social- og Integrationsministeriet og Ministeriet for Børn og Undervisning iværksætter udarbejdelse af undervisningsmateriale om æresrelaterede konflikter, der skal anvendes til en tidlig og løbende indsats for børn på grundskolens mellemtrin og i udskoling. Materialet skal målrettes fagene samfundsfag og dansk og skal bl.a. kunne hentes på undervisningsportalen EMU. Materialet skal indeholde oplysning om og oplæg til debat om bl.a. individuelle rettigheder, kønsligestilling, ægteskab, religiøse vielser mv. Materialet skal desuden indeholde viden om og øvelser til den ”gode dialog”, som skal styrke børn og unges kompetencer i forhold til at kunne indgå i en konstruktiv dialog med andre, herunder forældre og andre voksne. Det skal sikres, at lærerne kender til undervisningsmaterialet samt anvender det i undervisningen.

DIALOG MED FORÆLDRE OG UNGE

For at modvirke, at nogle familier udsætter deres børn for kontrol, tvang og vold i for søget på at få dem til at leve i overensstemmelse med familiens ønsker og opfattelse af et ærefuldt liv, er det vigtigt at oplyse forældre og den øvrige familie om børn og unges rettigheder i Danmark, ligestilling mellem kønnene mv. For derudover at støtte en holdningsændring blandt forældre generationen er det nødvendigt, at der skabes mulighed for debat, dialog og refleksion om æresrelaterede konflikter, herunder om tvangsægteskaber, religiøse vielser, social kontrol mv.

Undersøgelsen om social kontrol, jf. kapitel 2, samt erfaringerne fra Social- og Integrationsministeriets Dialogkorps’ arrangementer viser, at der blandt de nydanske unge er unge, som bifalder de traditionelle kønsrollemønstre og accepterer en vis grad af social kontrol. Det gælder særligt kontrol af pigerne. De unge viderefører som indledningsvist nævnt i dette kapitel således selv normer og holdninger, der understøtter æreskodekset og den sociale kontrol. For at bryde en reproduktion af normer, som er i modstrid med bl.a. individets rettigheder og kønsligestilling, er der også brug for holdningsbearbejdning blandt de unge selv.

NYE INITIATIVER

Dialogkorps af unge og forældre

Social- og Integrationsministeriets Dialogkorps bestående af frivillige unge kvinder og mænd skal fortsat holde oplæg og gå i dialog om æresbegreber, tvangsægteskaber, religiøse vielser, ligestilling mellem kønnene mv. med andre unge piger og drenge på skoler, i ungdomsklubber og foreninger.

For at nå nydanske forældre og komme i dialog med dem om disse emner udvides Dialogkorpset til at også at have forældre blandt korpsets frivillige. Dialogkorpset af forældre skal bl.a. besøge og gå i dialog med forældregenerationen i etniske minoritetsforeninger, boligforeninger, klubber mv.

KAMPAGNEAKTIVITETER

Unge skal vide, hvor de kan få hjælp og støtte, når de udsættes for social kontrol eller oplever tvangsægteskab, ufrivillig fastholdelse i et religiøst indgået samlivsforhold eller andre æresrelaterede konflikter. Det er nødvendigt kontinuerligt at sørge for oplysning til de unge om deres rettigheder og om, hvor de kan få hjælp. Trods de mange

tilbud, der eksisterer, er det erfaringen, at de unge ikke altid kender til disse tilbud. LOKK gennemførte i vinteren 2010 en omfattende oplysningskampagne i det offentlige rum, der efterfølgende medførte en mærkbar stigning i antallet af henvendelser til LOKK. Løbende information om rådgivnings-tilbud osv. virker således. Det er derfor vigtig løbende at gøre de unge opmærksomme på, hvor de kan få hjælp og støtte.

NYE INITIATIVER

Informationskampagne og idékatalog

Social- og Integrationsministeriet iværksætter en kampagne, der synliggør, hvor de unge kan få hjælp og støtte i tilfælde af æresrelaterede konflikter. Kampagnematerialet skal løbende genanvendes og have en synlig og letgenkendelig form, der over en år-række bliver indbegrebet af kampagnens budskab. I kampagnen anvendes f.eks. sociale medier, holdningsambassadører i form af kendte nydanskere mv.

Som en del af kampagnen udarbejdes et idékatalog, hvor de unge selv kommer med bud på, hvilke udfordringer de står over for i forhold til æresrelaterede konflikter, og hvordan man kan forebygge æresrelaterede konflikter. Idékataloget udarbejdes på baggrund af en konkurrence på ministeriets hjemmeside samt en workshop for unge nydanskere mv. Idékataloget offentliggøres og bruges som inspiration i det fremadrettede arbejde.

KAPITEL 8. VIDEN OG FORSKNING

Der eksisterer i dag en stor viden om æresrelaterede konflikter på myndighedsniveau og blandt fagfolk, der arbejder særligt med området. Der er udgivet forskningsrapporter, særligt internationalt, og anden faglitteratur vedrørende æresrelaterede konflikter. Emnet er dog ud fra en forskningsmæssig vinkel forholdsvist sparsomt belyst i dansk sammenhæng.

Der mangler i Danmark således forskningsbaseret viden om dels årsagerne og dels omfanget af æresrelaterede konflikter. Der mangler desuden forskningsbaseret viden om, hvilke indsatser der kan være med til at forebygge disse konflikter mest hensigtsmæssigt, samt hvilke metoder der kan anvendes til at intervenere i æresrelaterede konflikter. Der er endelig behov for i større udstrækning at udveksle erfaringer og viden om æresrelaterede konflikter med andre lande for at forbedre indsatsen yderligere.

Endelig er der behov for et samlet overblik over den eksisterende indsats, viden, forskning og litteratur, der findes på området.

VELFUNDERET VIDEN

For at kunne sætte ind med en målrettet og effektiv indsats er der behov for grundforskning om bl.a. eventuelle sammenhænge mellem æresrelaterede konflikter og faktorer som herkomst, bopæl, uddannelse, beskæftigelse, opholdstid mv. Endvidere vil det være hensigtsmæssigt at iværksætte kvantitative undersøgelser med henblik på at opnå et overblik over omfanget af æresrelaterede konflikter.

Derudover er der brug for anvendelsesorienteret forskning inden for området, som kan bidrage til at opbygge og sikre en bedre viden, der kan danne grundlag for den bedst mulige indsats mod æresrelaterede konflikter og kvalificere indsatsen på lang sigt.

NYE INITIATIVER

Forskningsprojekter

Der afsættes midler til to forskningsprojekter. Det ene forskningsprojekt er et grundforskningsprojekt, der bl.a. skal bibringe viden om de årsager, der ligger bag æresrelaterede konflikter, hvordan æresrelaterede konflikter rammer forskellige målgrupper, samt omfanget af æresrelaterede konflikter.

Det andet mere anvendelsesorienterede forskningsprojekt skal handle om forebyggelse af og intervention i æresrelaterede konflikter. Forskningsprojektet kan have karakter af ▶

et metodeudviklingsprojekt, hvor forskere og fagfolk med ekspertise på området samarbejder i forhold til udvikling af metoder til forebyggelse af og intervention i æresrelaterede konflikter. Projektet kan f.eks. resultere i en metodehåndbog med fokus på interventionsmetoder, der er baseret på "best practices" i Danmark og eventuelt i udlandet.

Forskningsprojekterne udbydes af Social- og Integrationsministeriet.

Integrationsbarometer

Social- og Integrationsministeriet lancerer i 2012 et Integrationsbarometer, som skal måle, hvordan det går med integrationen af nydanskere på en række områder som f.eks. uddannelse, beskæftigelse mv. Integrationsbarometret vil også indeholde indikatorer, der måler omfanget af og udviklingen i forhold til visse aspekter af social kontrol og æresrelaterede konflikter.

Samarbejde med universiteternes Vidensbutikker

Der etableres et samarbejde med Vidensbutikkerne på universiteterne, således at studerende kan vælge at skrive speciale om emner vedrørende æresrelaterede konflikter. Dette samarbejde etableres af Social- og Integrationsministeriet. De deltagende ministerier i arbejdsgruppen om den nationale strategi mod æresrelaterede konflikter samt andre samarbejdspartnere på området vil løbende have mulighed for at foreslå emner vedrørende æresrelaterede konflikter, som kan bringes videre til Vidensbutikkerne.

SAMARBEJDE MELLEM FORSKERE OG PRAKTIKERE

Der bør skabes større synergi mellem forskere og praktikere på området, end det er tilfældet i dag, ligesom det vil være hensigtsmæssigt, hvis forskningsresultater i videre udstrækning når ud til praktikerne og målgruppen for forskningen.

NYE INITIATIVER

Netværk

Der etableres netværk, hvor forskere og fagfolk, der beskæftiger sig med æresrelaterede konflikter, løbende mødes, således at forskning i videre omfang end i dag formidles til praktikere, og således at praktikere i videre omfang får mulighed for at komme med inspiration til forskere om problemstillinger i praksisfeltet, som der mangler forskningsbaseret viden om. Netværket skal bl.a. være med til at sikre en større synergi mellem forskning og praksis og være med til at sikre, at forskningen anvendes i praksis. Der afsættes midler til, at en ekstern part kan drive netværket. Initiativet implementeres af Social- og Integrationsministeriet.

UDBREDELSE AF VIDEN TIL FAGFOLK MV.

Lærere, pædagoger og andet fagpersonale, der har kontakten til de unge, efterlyser i nogle tilfælde viden om, hvor man kan få et

samlet overblik over viden og information om æresrelaterede konflikter, og om hvordan man skal agere i akutte situationer. Der er derfor behov for et sted, hvor man kan få et samlet overblik over den viden mv., der findes på området.

NYE INITIATIVER

Hjemmeside og ”Viden, der virker”

Social- og Integrationsministeriet vil på sin hjemmeside og på ministeriets portal ”Viden, der virker”, der giver et samlet overblik over relevant og kvalitetssikret integrationsviden mv., løbende sørge for, at relevant information er tilgængelig for fagfolk og andre, som har brug for viden om æresrelaterede konflikter. Informationen vil bl.a. omhandle nye initiativer, lovgivning, forskning, litteratur, værktøjer, oplysning om støttemuligheder osv.

INTERNATIONAL VIDENSDELING

Ikke kun i Danmark arbejdes der målrettet med problematikken vedr. æresrelaterede konflikter, tvangsægteskaber, social kontrol mv. Lande som f.eks. Holland, England, Sverige og Norge har både på myndigheds- og organisationsniveau erfaringer med at løse både akutte situationer med unge, der oplever æresrelaterede konflikter med familien, og den mere forebyggende indsats i form af oplysning og holdningsbearbejdning, ligesom andre lande har forskningsindsatser på området. For at optimere den nationale indsats mod æresrelaterede konflikter yderligere skal den internationale erfarings-

udveksling styrkes. Det gælder både den akutte indsats, herunder hvordan der i de enkelte lande samarbejdes mellem politi, ambassader, lokale myndigheder, rådgivningstilbud, sikre bosteder mv., samt erfaringer med det forebyggende arbejde, herunder hvordan der i andre lande arbejdes med holdningsbearbejdning og oplysning i forhold til målgrupperne, de unge, forældre og fagfolk.

For at kvalificere indsatsen i Danmark og i andre lande yderligere skal det understøttes, at der sker en udveksling af erfaringer og en vidensdeling mellem internationale aktører på området.

NYE INITIATIVER

International conference

For at fremme vidensdeling og erfaringsudveksling, herunder om metoder, best practice og værktøjer i arbejdet med æresrelaterede konflikter, mellem lande, der arbejder aktivt med æresrelaterede konflikter, arrangerer Social- og Integrationsministeriet en international conference i 2013. Deltagerne til konferencen vil bl.a. være statslige

myndigheder, praktikere fra bosteder og rådgivningstilbud, ngo'er, kommuner og tilsvarende udenlandske myndigheder, politi, ambassademedarbejdere, forskere mv. Konferencen skal omhandle emner, der er relevante for myndighedsarbejdet mod æresrelaterede konflikter, og emner, der er relevante for andre aktører, f.eks. rådgivningstilbud, bosteder mv.

National strategi mod
æresrelaterede konflikter

Kolofon

Social- og Integrationsministeriet
Holmens Kanal 22
1060 København K
www.sm.dk

Oplag

500 trykte eksemplarer

ISBN

978-87-7546-391-6

Elektronisk ISBN

978-87-7546-390-9

Foto

Scanpix

Grafisk tilrettelæggelse

Skabertrang | Silkeborg Bogtryk

Tryk

Rosendahls - Schultz Grafisk a/s

Web

Publikationen kan hentes på www.sm.dk

Social- og Integrationsministeriet

Holmens kanal 22

1060 København K

sm@sm.dk

www.sm.dk